RAPPORT

Verkenning randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling in Ruygeborg II

Opdrachtgever:Provincie Zuid-Holland

Referentie:	WAT_BD6683_R001_F01
Versie:	01/Finale versie
Datum:	1 mei 2016

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Postbus 8520
3009 AM Rotterdam
Netherlands
Water
Trade register number: 56515154

+31 88 348 90 00 **T**
+31 10 209 44 26 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document:	Verkenning randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling in Ruygeborg II
Referentie:	WAT_BD6683_R001_F01
Versie:	01/Finale versie
Datum:	1 mei 2016
Projectnaam:	verkenning Ruygeborg II
Projectnummer:	BD6683
Auteur(s):	Tom van den Broek en Sylvia den Held

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The quality management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001, ISO 14001 and OHSAS 18001.

Royal HaskoningDHV

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding en doel 1
1.2 Projectaanpak 1
2 Gebiedsbeschrijving 2
2.1 Ligging 2
2.2 Wordingsgeschiedenis 3
2.3 Eigendom en huidig gebruik 4
2.4 Geomorfologie 5
2.5 Bodem 5
2.6 Maaiveldhoogte 7
2.7 Archeologie 7
2.8 Waterhuishoudkundige inrichting 8
2.9 Recreatie 11
3 Beleidskader 14
3.1 Provinciaalbeleid 14
3.2 Gemeentelijk beleid 19
3.3 Beleid hoogheemraadschap 21
4 Huidige kenmerken en kwaliteiten plangebied en consultatie gebiedspartijen 22
4.1 Landschap 22
4.2 Natuur 22
4.3 Consultatie gebiedspartijen: ophalen aandachtspunten en wensen 24
5 Ruygeborg II en de omliggende natuurgebieden 25
5.1 Schakelfunctie binnen het natuurnetwerk 25
5.2 Logische keuze beheertypen en doelsoorten voor Ruygeborg II 25
6 Principes voor inrichting 29
6.1 Vanuit de feitenanalyse 29
6.2 Vanuit de aandachtspunten en wensen (consultatie) 30

7 Literatuur 31

Bijlagen

Bijlage 1. Verslaglegging van de consultaties van de gebiedspartijen.
Bijlage 2. Functionele natuurbeheertypen voor het leefgebied van de doelsoorten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Ruygeborg II is begrensd als Nationaal Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Het plangebied is ca. 162 ha groot. Vanuit het Natuurbeheerplan van Provincie Zuid-Holland ligt er de opgave om een aantal natuurbeheertypen te realiseren. Het gebied maakt deel uit van een ring van natuurprojecten rondom het Natura 2000-gebied de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. De gebieden Ruygeborg I en Groene Jonker zijn reeds ingericht. Door Ruygeborg II dient een verbinding te worden gerealiseerd tussen de Groene Jonker en de Nieuwkoopse Plassen & De Heack, Dit ten behoeve voor de soorten waarvoor het laatst genoemde gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gaat om de volgende soorten: meervleermuis, noordse woelmuis, bittervoorn en kleine modderkruiper, zwarte stern, zwartkopmeeuw, purperreiger, roerdomp, rietzanger, snor, grote zilverreiger. Ruygeborg II zal bij gaan dragen aan het versterken en uitbreiden van hun leefgebied. Het plangebied moet eenzelfde functie gaan vormen voor de volgende soorten: waterspitsmuis, otter, ringslang, heikikker, rugstreeppad, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker. De huidige kwaliteit als weidevogelgebied kan worden versterkt voor gele kwikstaart, graspieper, grutto, krakeend, slobeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, zomertaling, kemphaan.

Project Ruygeborg II omvat de verkenning van de randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling in deelgebied Ruygeborg II. Deze verkenning brengt de randvoorwaarden en uitgangspunten in beeld waarbinnen de verdere planontwikkeling plaats zal vinden en levert hiervoor de bouwstenen.

1.2 Projectaanpak

Om de procesmatige context scherp te krijgen zijn de gebiedspartijen geconsulteerd. De verschillende gebiedspartijen zijn in één op één gesprekken geconsulteerd. Bij de start van het gesprek is het doel van het project toegelicht en is het beoogde resultaat geschetst. Hierbij is benoemd dat de verkenning resulteert in bouwstenen op basis waarvan een bandbreedte voor de uiteindelijke inrichting wordt uitgewerkt in drie varianten. De samenvatting van de gebiedsconsultatie is opgenomen in paragraaf 6.2.

Na de consultatie is er vervolgens een gedegen en complete feitenanalyse uitgevoerd van de kenmerken en waarden van het plangebied en zijn de ruimtelijke en beleidsmatige context ervan in beeld gebracht. Dit is opgenomen in hoofdstuk 2 (gebiedsbeschrijving), hoofdstuk 3 (beleidskader) en hoofdstuk 4 (huidige kenmerken en waarden).

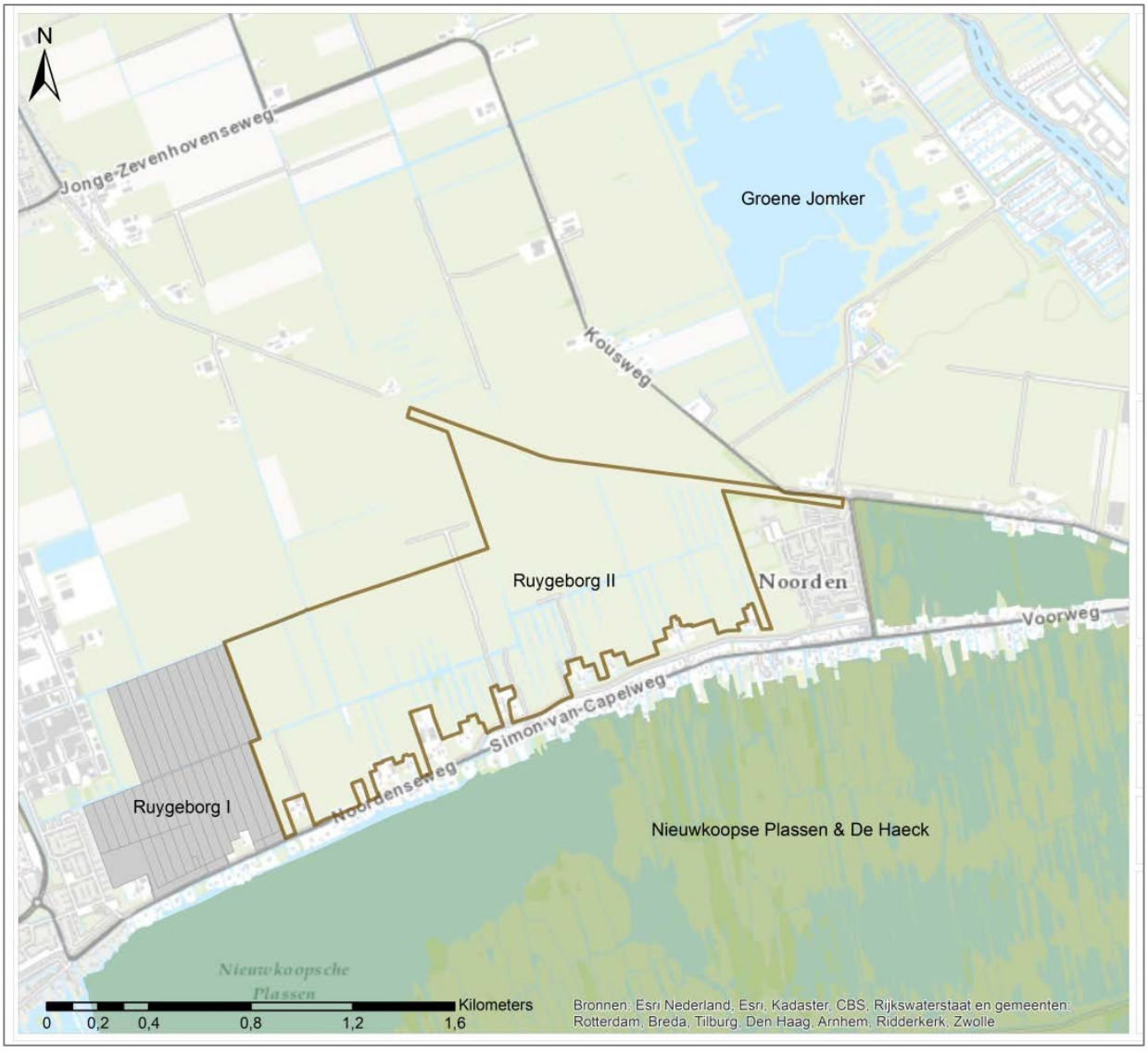
De gebiedsconsultatie en de uitgevoerde feitenanalyse vormen de input voor de gebiedsinventarisatie en –analyse en duiden de bandbreedte van de ontwerpbepalende factoren (bouwstenen). Hieruit zijn in hoofdstuk 6 de principes voor verdere inrichting gedestilleerd.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging

Het plangebied grenst aan de oostzijde direct aan de bebouwing van Noorden. Aan de zuidzijde wordt het gebied begrensd door een dijk met een drukke weg (de Noordenseweg). De Noordenseweg vormt de grens/overgang van de Nieuwkoopse plassen naar het ca. 5 meter lager gelegen droogmakerijenlandschap. Op enkele plekken langs de wegen en dijken is recente geplaatste bebouwing vrij dicht op elkaar gezet/geclusterd. Direct aangrenzend aan de weg liggen de Nieuwkoopse plassen (Natura 2000-gebied).

Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door het natuurontwikkelingsgebied Ruygeborg I. Dit gebied is opvallend aanwezig in het vlakke polderland. Ten noorden van het plangebied ligt agrarisch gebied en ten noordoosten ligt in de Kouspolder het natuurgebied de Groene Jonker. Figuur 2.1 geeft de locatie van het plangebied weer.

Figuur 2.1. Ligging plangebied Ruygeborg II.

2.2 Wordingsgeschiedenis

In de ontstaansgeschiedenis van het plangebied zijn verschillende fasen te onderscheiden van zee-invloed (getijdekreken) en moeras- en veenvorming, gevolg door de vorming van het cultuurlandschap.

Vanaf het begin van het Holoceen (10.000 jaar geleden) werd het klimaat steeds warmer. Het landijs dat zich in de vorm van gletsjers tot in Nederland begeven had, trok zich terug en smolt. Het tot dan toe droge Noordzee-bekken vulde zich door de stijging van het zeeniveau. Er vormde zich uiteindelijk een duinenrij. In eerste instantie was deze duinenrij niet gesloten en kon het zeewater tot ver achter de duinen doordringen. Tussen de duinen en de Utrechtse Heuvelrug kwam dit water tot stilstand in grote uitgestrekte moerassen. Dit gebied stond eveneens onder invloed van aanvoer van zand en klei door rivierwater. Daarnaast was er sprake van aanvoer van zoet water doordat infiltrerend neerslagwater op de Utrechtse Heuvelrug als kwel in het aangrenzende, lager gelegen land aan de oppervlakte kwam.

De duinenrij langs de kust raakte vervolgens gesloten en het gebied dat tot dan toe gekenmerkt werd door zoute kwelders veranderde in een zoet moerasgebied. In de eeuwen daarna vond ophoping van organisch materiaal plaats en ontstond een dik veenpakket. Kleine klimaatschommelingen zorgden tussen 7000 en 4000 jaar voor Christus voor doorbraak van de duinenrij. Instroom van zeewater en het opnieuw ontstaan van een kweldersysteem waren het gevolg. In de geulen en op de oevers werd onder meer zand afgezet, verder weg van de geulen waar de stroomsnelheid lager was bezonken kleideeltjes.

Na het opnieuw sluiten van de duinenrij veranderde het kweldergebied in een zoetwatergebied waar veenvorming plaatsvond. De rivieren verkregen een grotere invloed en brachten vanuit het oosten zoet water, zand en klei aan. Het zand werd dicht bij de rivier afgezet, klei verderop. Nog verder weg van de rivier ontwikkelde zich dikke veenlagen waardoor de bodem steeds hoger kwam te liggen. Bij het verloren gaan van het contact tussen de toplaag van de venige bodem met het grondwater deden veenmossen hun intrede die ervoor zorgden dat het veenpakket uiteindelijk meters dik werd (hoogveen). De kleinere aftakkingen van de rivieren veranderde door deze aangroei van de bodem in veenstroompjes die louter als taak hadden het overtollig regenwater van de veengronden af te voeren. De oorspronkelijke connectie van de (veen)stroom met de rivier verviel. De Kromme Mijdrecht is een voorbeeld van een veenstroom die van oudsher haar startpunt had ter hoogte van het huidige Woerdense Verlaat en via het noorden het veengebied ontwaterde. In het omliggende gebied werden door de mens diverse afwateringssloten gegraven en vervolgens aangesloten op de Kromme Mijdrecht (Bloed *et al*, 1984). De eerste bewoners in het gebied stichtten hun wooneenheden in eerste instantie op de hogere, drogere delen in het landschap (waaronder voormalige kreekruggen). Vanuit deze locaties vond vervolgens ontginning van het aangrenzende, nattere gebied plaats.

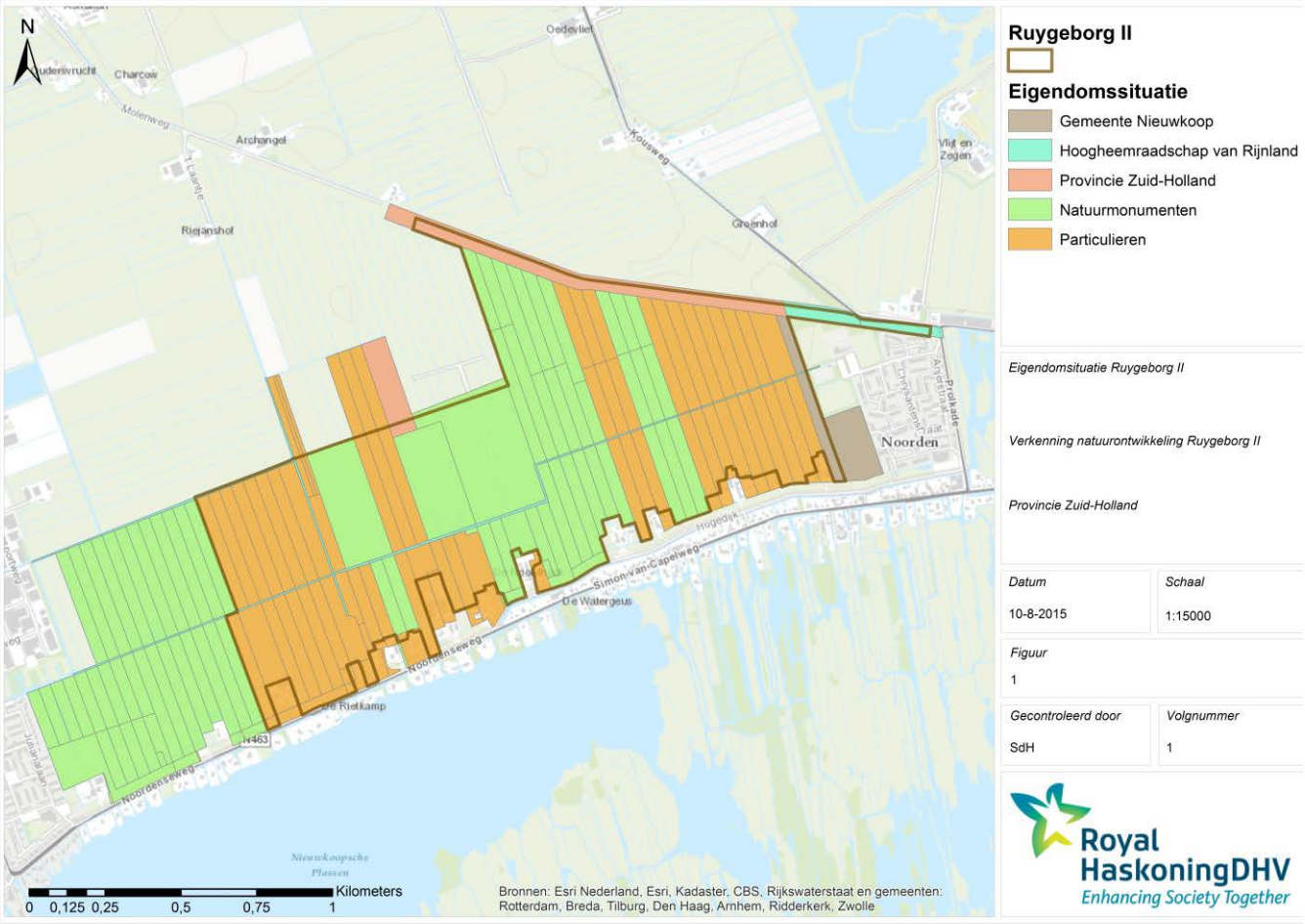
Er zijn drie ontwikkelingen te onderscheiden in de ontstaansgeschiedenis van het cultuurlandschap in de veengebieden waar ook Polder Nieuwkoop deel van uitmaakt. Dit betreft (1) de ontginning van veengebieden, (2) de poldervorming en (3) de vervening en droogmaking. Deze ontwikkelingen vonden na elkaar plaats. In de periode van ca. 900 tot ca. 1300 werden veengebieden ontgonnen door ontwatering en in gebruik genomen als akker. De ontwatering leidde tot bodemdaling (inklinking) van soms meerdere meters. Daardoor werd de natuurlijke afwatering problematisch en werd het bedrijven van landbouw op deze gronden steeds minder goed mogelijk. Als alternatief begon men veeteelt te bedrijven en turf te winnen. Het proces van poldervorming begon daar waar afwatering op natuurlijke wijze niet meer mogelijk was, omdat het maaiveld te ver gedaald was. Door de aanleg van kaden om de laag gelegen gebieden werden deze beschermd tegen water van hoger gelegen gebieden. Het veengebied dat door inklinking steeds lager kwam te liggen, en natter werd, raakte ongeschikt voor akkerbouw. Veeteelt was nog wel mogelijk, maar turfwinning was nog lucratiever. Turfwinning was al in de Middeleeuwen begonnen maar werd in de 16^{e} eeuw een enorme bedrijfstak. Het gebied werd op uitgebreide schaal afgegraven voor turfwinning, waardoor de (water)bodem enkele meters lager kwam te liggen dan de

omliggende veengebieden. In de meren en in de door vervening gevormde plassen ontstond op vele plaatsen een laag bagger, ook wel meermolm genoemd. In vele droogmakerijen (o.a. polder Nieuwkoop) was vlak na de drooglegging 50 à 70 cm zwarte bagger aanwezig. Na rijping is hieruit de rulle, zwarte humushoudende bovengrond ontstaan, behorende tot de eerdgronden (Rijnland, 2010).

De Droogmakerij Nieuwkoop en de Droogmakerij aan de Westzijde van Aarlanderveen zijn voorbeelden van een grootschalige gereglementeerde vervening en droogmaking. De Nieuwkoopse Plassen zijn ook ontstaan door afgraven van veen voor turfbereiding. Door erosie van de oevers werden deze meren steeds groter en men vreesde dat ze zich met het Haarlemmermeer zouden verenigen. Daarom besloot men de plassen droog te maken en in 1809 was de Nieuwkoopse en Zevenhovense droogmakerijpolder een feit. In 1860 werd de Polder Nieuwkoop afgesplitst (Rijnland, 2010).

2.3 Eigendom en huidig gebruik

Van de 162 ha binnen het plangebied is 62 ha in eigendom van Natuurmonumenten (figuur 2.2). De graslanden van Natuurmonumenten hebben een natuurbestemming en zijn verpacht voor beweiding en hooiwinning. Voor de mestgift gelden beperkingen.

Figuur 2.2. Eigendomssituatie Ruygeborg II.

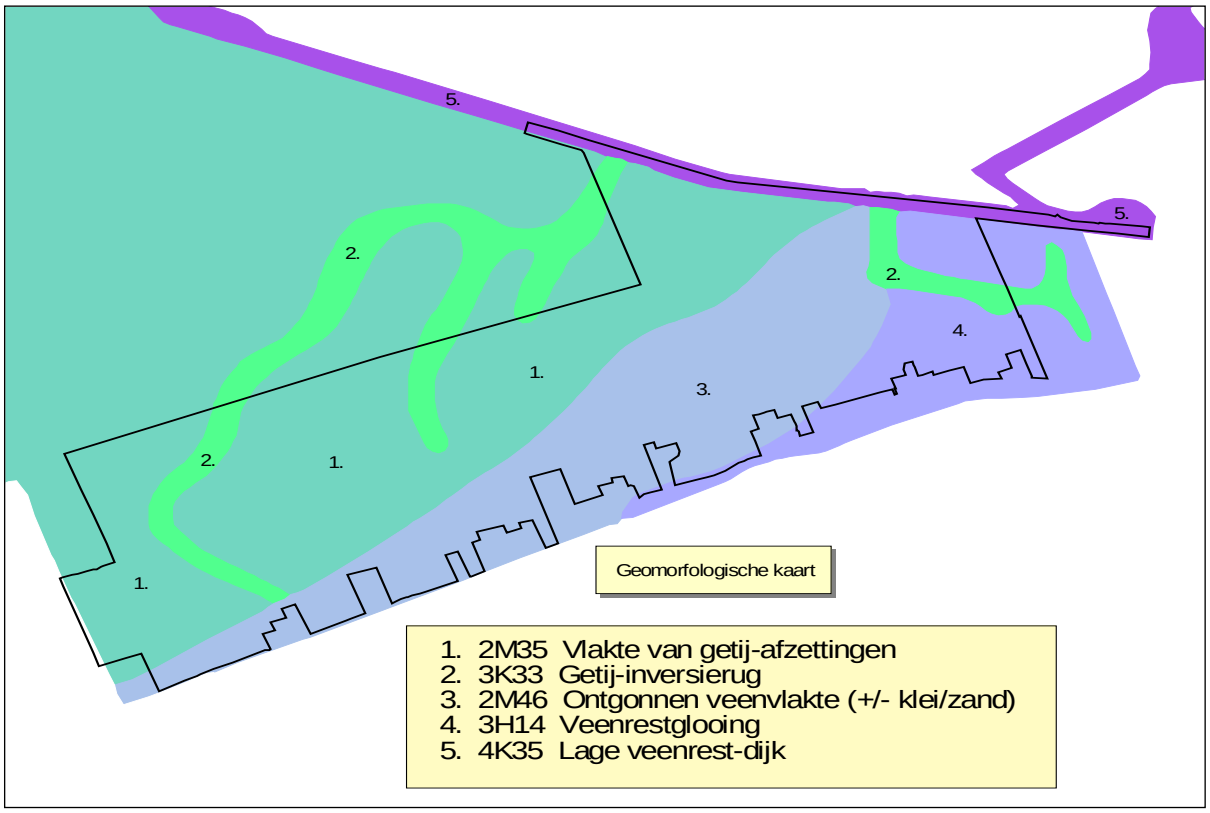
De overige 100 ha hebben een agrarische bestemming (graslanden). Ruim 80 ha er van is in eigendom van verschillende particuliere eigenaren. Daarnaast is er 5 ha in eigendom van de gemeente Nieuwkoop

en zijn er enkele percelen in eigendom van Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Ook de percelen van deze (semi-)overheden zijn verpacht zonder beperkingen ten aanzien van de mestgift (behoudens het wettelijk kader).

2.4 Geomorfologie

Het plangebied ligt in de droogmakerij van polder Nieuwkoop. In de ontstaansgeschiedenis van dit gebied zijn verschillende fasen te onderscheiden van zee-invloed (getijdekreken) en moeras- en veenvorming. Geomorfologisch gezien laat het plangebied zich kenschetsen als een reliëfarme vlakte van getijdenafzettingen en veenontginningen. In de drooggelegde polder is het veen vrijwel volledig verdwenen en komt oude zeeklei aan de oppervlakte (getijdeninversierug).

Figuur 2.3 geeft een overzicht van de geomorfologische eenheden die in het plangebied en omgeving worden onderscheiden (Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Stiboka, 1977)

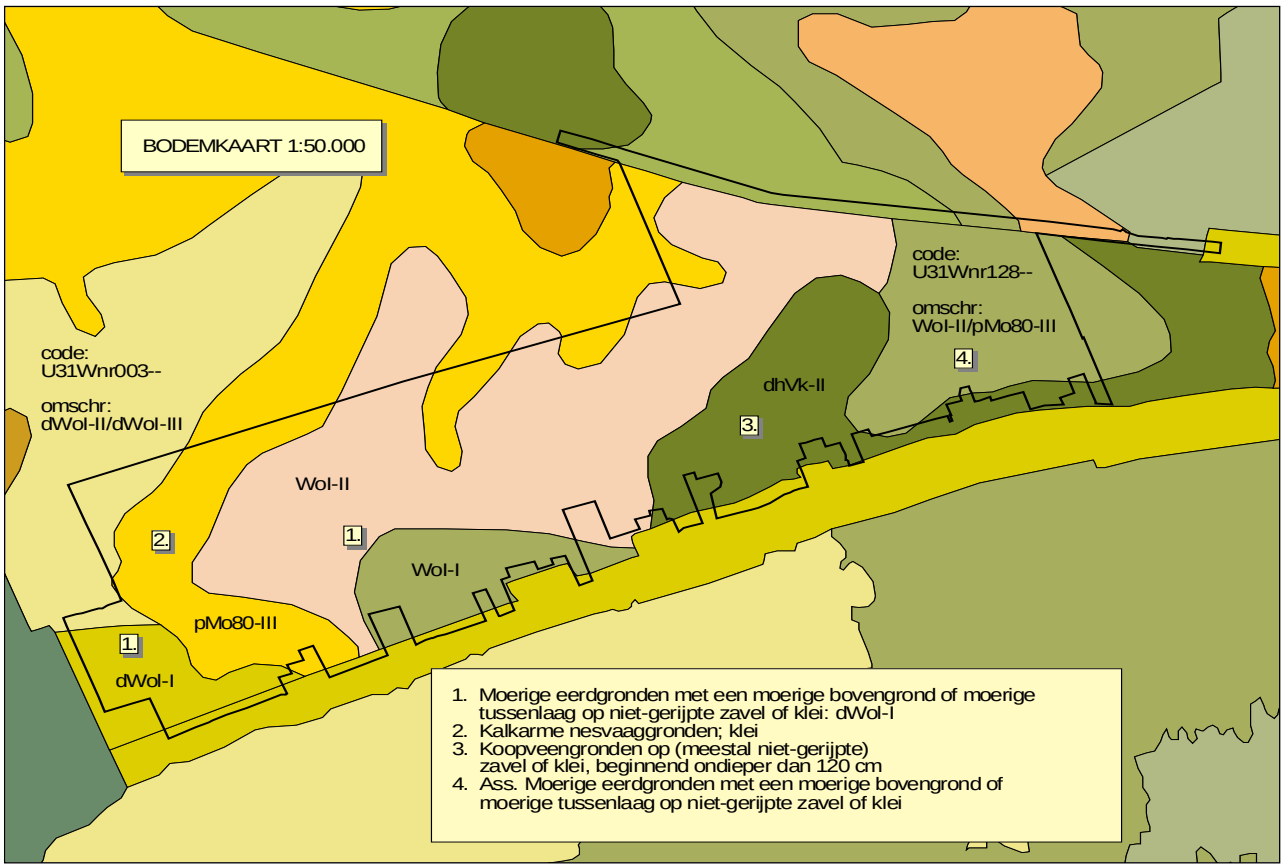

Figuur 2.3. Overzicht geomorfologische eenheden in Ruygeborg I en II volgens Geomorfologische kaart van Nederland (DLG, 2010).

2.5 Bodem

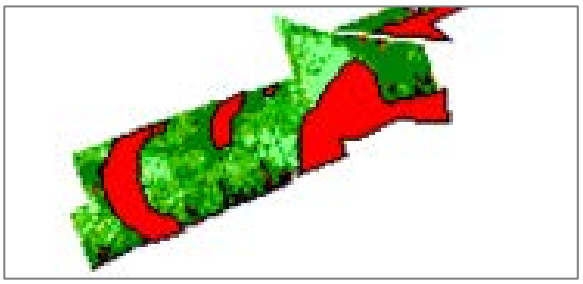
Figuur 2.4 geeft een overzicht van de bodemopbouw van het plangebied volgens de Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 (Stiboka, 1969, kaartblad 31W). Voormalige getijdekreken veroorzaken een grote afwisseling in bodemgesteldheid (klei, zavel). In de relatief diepe delen bestaat de bodem uit (oude) zeeklei met een dunne moerige of humusrijke bovenlaag, omdat het veen is afgegraven (eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei, Wo in figuur 2.4). Hoewel er kommen zijn die tot 60 à 100 cm uit klei zijn opgebouwd bestaat de ondergrond veelal binnen 120 cm uit zavel, soms uit zand. Verder komen tochteerdgronden voor met een door de mens opgebracht moerige

bovengrond langs oude kreken die tenminste tot 0,80 m onder maaiveld uit (zee-)klei bestaan (pMo80, zie ook figuur 2.4). Langs de zuidrand van het gebied liggen koopveengronden, veengronden met een kleiige moerige eerdlaag op klei (hVk).

Figuur 2.4. Overzicht bodemopbouw Ruygeborg I en II volgens Bodemkaart van Nederland (DLG, 2010).

Plaatselijk is kattenklei aanwezig (zie ook figuur 2.5). Kattenklei vormt zich in gronden die van nature veel ijzersulfiden, met name pyriet, bevatten. Wanneer deze gronden aan lucht blootgesteld worden, bijvoorbeeld als gevolg van drainage of peilverlaging, dan komt zwavelzuur vrij, waardoor ernstige verzuring kan optreden.

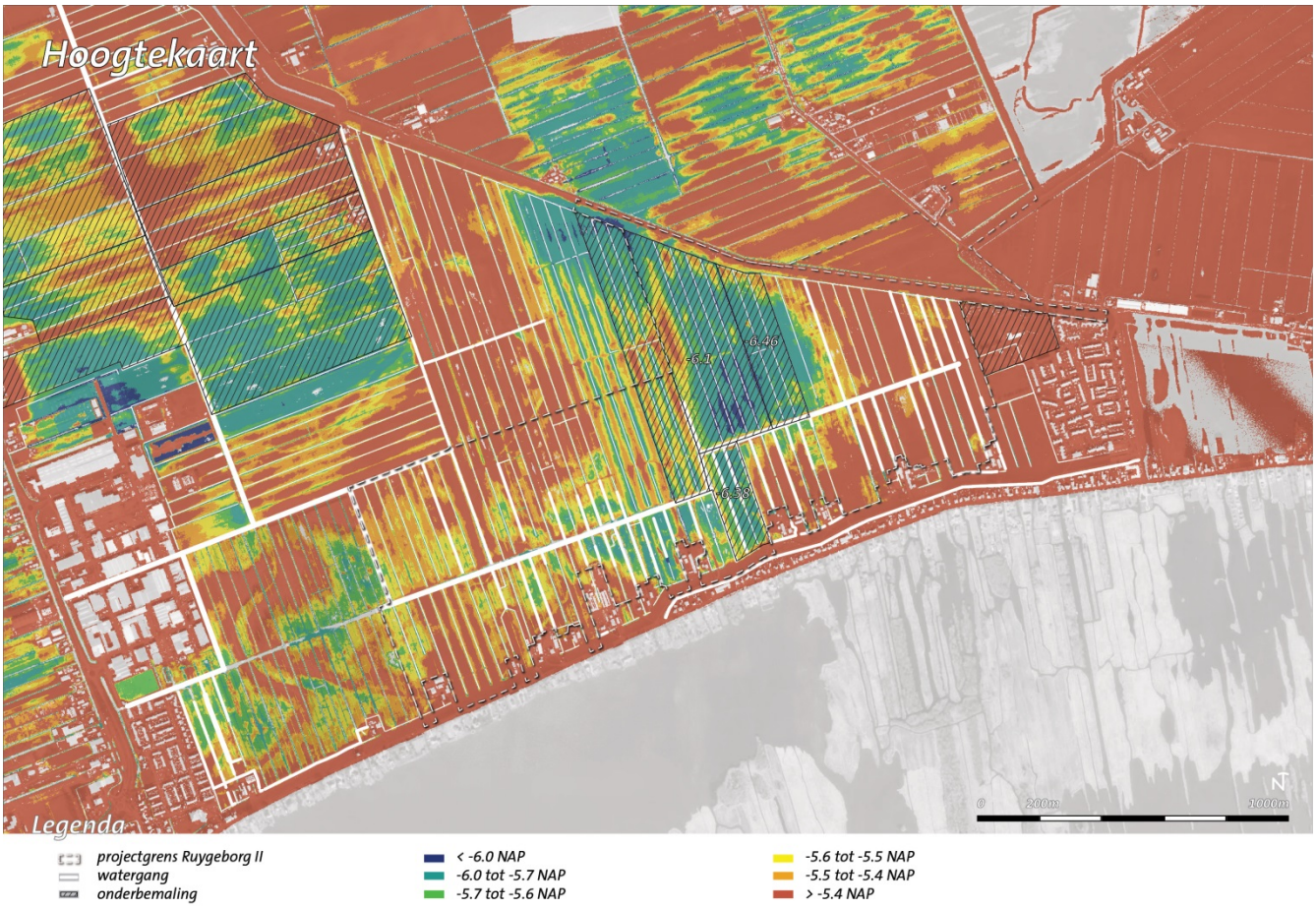

Figuur 2.5. Locatie kattenklei (rood) Ruygeborg I en II (Van den Broek et al, 2002).

2.6 Maaiveldhoogte

Maaiveldhoogtegegevens zijn voor het hele plangebied beschikbaar in de vorm van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). In de omgeving van het plangebied komen grote verschillen in maaiveldhoogte voor (figuur 2-6) afhankelijk van de ontstaansgeschiedenis van de verschillende polders. De droogmakerijen liggen lager dan niet drooggemaakte polders.

Het plangebied ligt in een droogmakerij en ligt relatief laag. Het heeft een tamelijk vlak maaiveldverloop. Door de aanwezigheid van oude kreekruggen is er een zekere variatie in maaiveldhoogte. De gemiddelde maaiveldhoogte ligt op circa NAP -5,50 m met een spreiding van zeker 0,50 meter. Richting het oosten loopt de maaiveldhoogte op tot NAP -4,4 m (figuur 2.6).

Figuur 2.6 Maaiveldhoogte in het plangebied Ruygeborg I en II (AHN3).

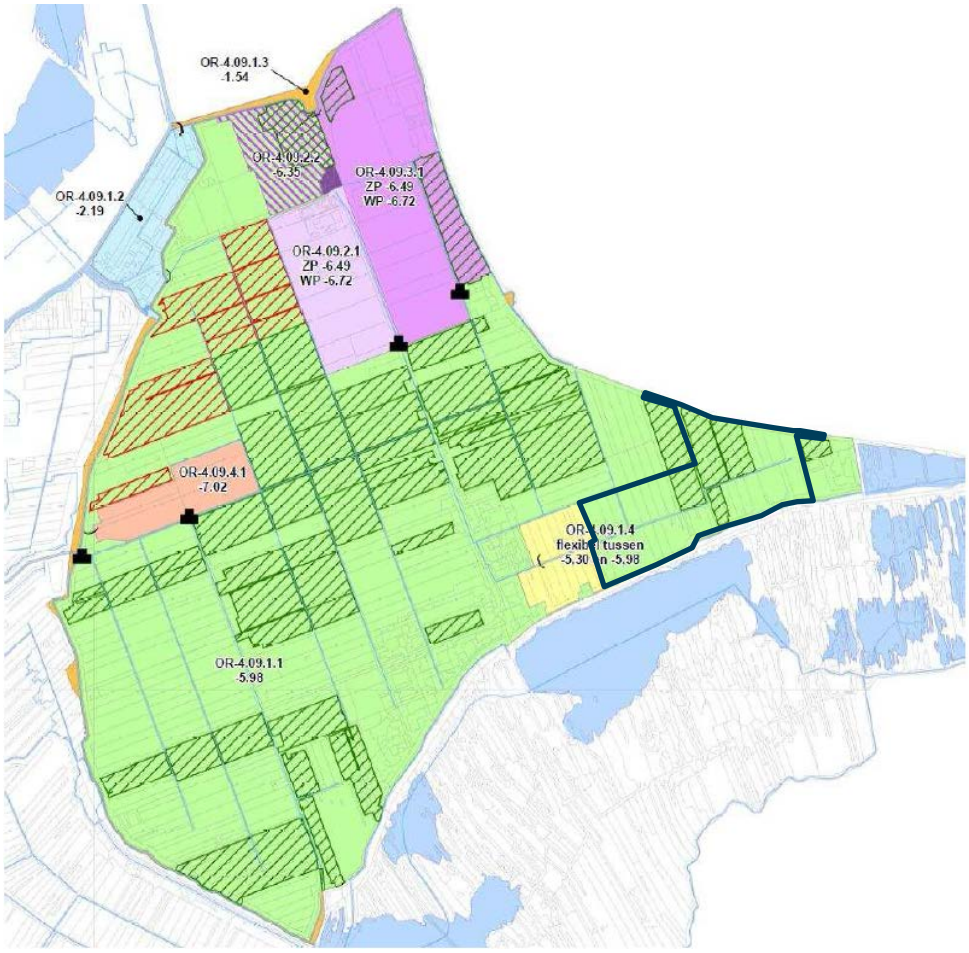
2.7 Archeologie

In het plangebied zijn geulafzettingen aanwezig met redelijke tot grote kans op archeologische sporen. Bewoning op deze geulafzettingen vond plaats vanaf de Bronstijd, IJzertijd of Romeinse Tijd en plaatselijk vanaf het Neolithicum. In de overige delen van het plangebied is de trefkans op archeologische waarden laag. Deze gebieden werden vanaf de Middeleeuwen of later bewoond. In de droogmakerijen is alle oude bewoning verdwenen door de afgraving van veen en kon het land pas weer bewoond worden na droogmaking (Archeologische waardenkaart, Cultuurhistorische atlas).

Het provinciaal-, Rijks- en Europees beleid is gericht op bescherming van het archeologisch erfgoed. Behoud is situ is het uitgangspunt van provincie. De nota Regels voor Ruimte is hier van toepassing.

2.8 Waterhuishoudkundige inrichting

Het plangebied ligt in het (zuid)oostelijk deel van de droogmakerij Nieuwkoop (polder Nieuwkoop). Hoogheemraadschap van Rijnland is de waterbeheerder voor dit gebied. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft op 25 september 2013 het peilbesluit voor de Polder Nieuwkoop en Noorden vastgesteld.

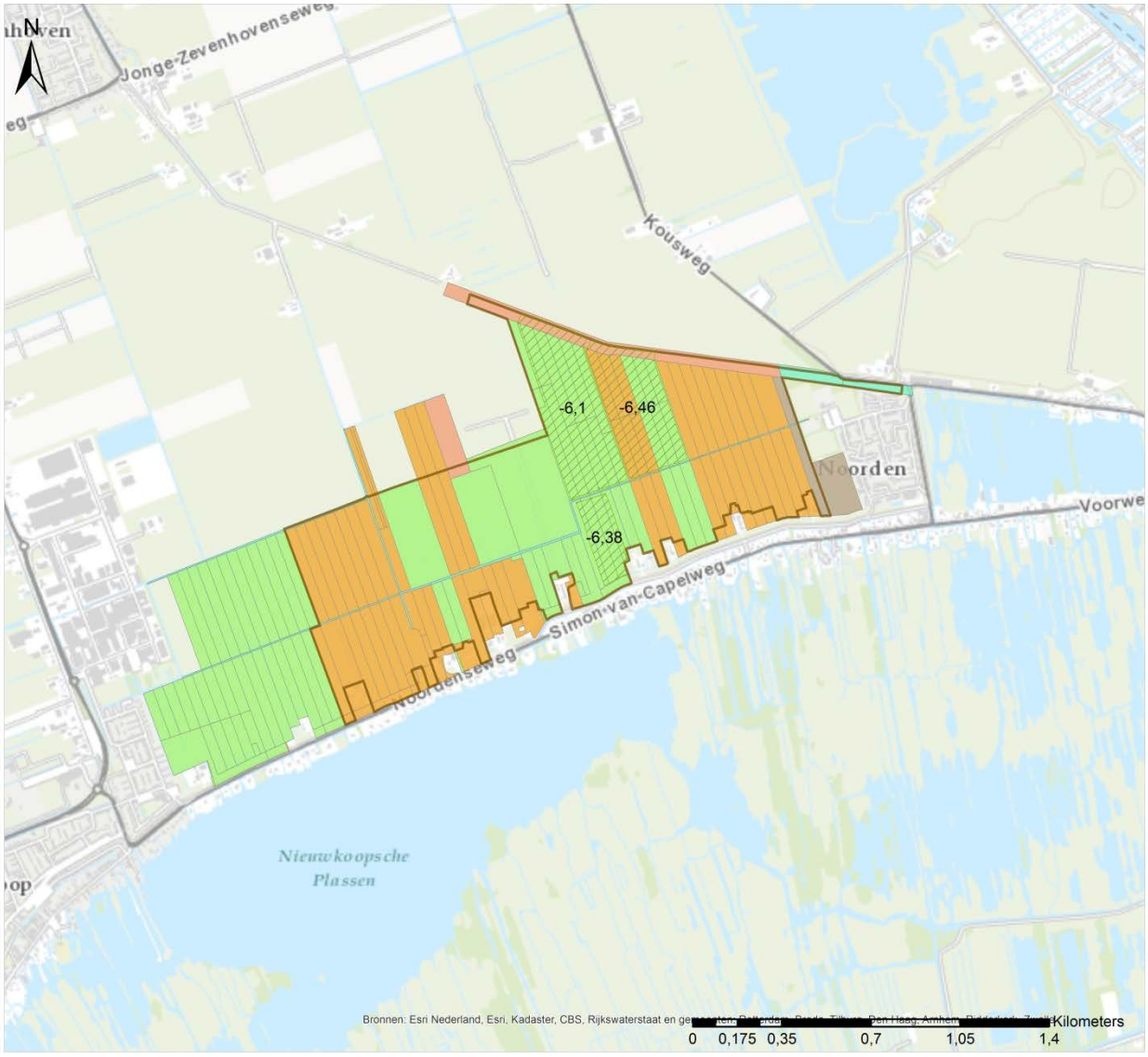
Figuur 2.7. Peilvakindeling Polder Nieuwkoop (Rijnland, 2013). Ruygeborg II is indicatief aangegeven. Onderbemalingen zijn met groene arcering weergegeven.

Het aantal peilvakken binnen Polder Nieuwkoop (2779 ha) is beperkt, wel komt een groot aantal onderbemalingen voor (zie figuur 2.7). Het plangebied ligt binnen het grootste peilvak van de polder: peilvak OR-4.09.1.1, met een oppervlakte van 2206 ha. In 2013 heeft Hoogheemraadschap van Rijnland een nieuw peilbesluit voor Polder Nieuwkoop en Noorden vastgesteld. In het hoofdpeilvak (OR-4.09.1.1) geldt een zomer- en winterpeil van NAP -5,98 m. Dit betekent een gemiddelde drooglegging van 70 cm. Met het vaststellen van het nieuwe peilbesluit zijn alle vergunningen voor onderbemalingen in de polder komen te vervallen. Binnen het plangebied liggen meerdere onderbemalingen. Voor Ruygeborg I is een nieuw peilvak gerealiseerd (OR-4.09.1.4). Hier geldt een flexibel peil tussen NAP -5,30 m en NAP -5,98 m. Voor het plassengebied wordt een flexibel peil voorgesteld waarbij het peil binnen een marge van 2 à 4 centimeter mag stijgen en dalen. Hieronder zijn de peilen voor het plassengebied weergegeven (Rijnland, 2013).

Tabel 2.1. Peilbeheer binnen het plassengebied conform het peilbesluit.

Periode	Regime	Bovengrens flexibel peil	Ondergrens flexibel peil
September t/m maart	Regime 1	1,57 m –NAP	1,59 m –NAP
April (of start groeiseizoen riet)	Regime 2	1,55 m –NAP	1,57 m –NAP
Mei t/m augustus	Regime 3	1,55 m –NAP	1,59 m -NAP

In figuur 2.8 zijn de drie onderbemalingen en hun peil binnen Ruygeborg II apart weergegeven. Recent is de meest oostelijke onderbemaling op het terrein van Natuurmonumenten gesaneerd.

Figuur 2.8. Onderbemalingen (gearceerd)i n Ruygeborg II. De meest oostelijke onderbemaling is op het terrein van Natuurmonumenten (licht groen, peil NAP -6,48 m) opgeheven. Voor het overige deel van het plangebied geldt jaarrond een peil van NAP –5,98 m.

De polder watert via gemaal Zuidhoek bij de Ziende Sluis af naar de boezem. Bij het gemaal kan ook water worden ingelaten. Water kan op verschillende plaatsen worden afgelaten naar de gebieden van de hoogheemraadschappen Amstel Gooi en Vecht en de Stichtse Rijnlanden (Rijnland, 2010). Figuur 2.9

geeft een overzicht van de hoofdwatergangen in de omgeving van het plangebied. De waterafvoer uit het plangebied vindt plaats via een stelsel van hoofdwatergangen die in beheer zijn bij het Hoogheemraadschap. De waterafvoer vindt plaats in (zuid)westelijke richting. Eén van de hoofdwatergangen loopt centraal door het in te richten plangebied heen. De perceelsloten die de lokale afwatering verzorgen, staan haaks op de hoofdwatergangen.

Figuur 2.9. Overzicht hoofdwatergangen in de omgeving van het plangebied (voor uitvoering Ruygeborg I) (DLG, 2010). Het blokje geeft een gronddam weer. Ruygeborg !. Om Ruygeborg I ligt een dijkje en heeft een eigen peilvak.

Grondwater

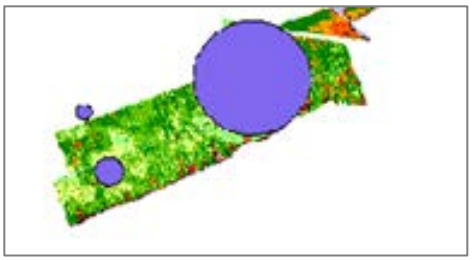
Door de diepe ligging van de droogmakerij en de lage waterpeilen die dit met zich meebrengt, staat de droogmakerij onder invloed van een continue kwelstroming uit de ondergrond. Het kwelwater is afkomstig uit de omliggende, hoger gelegen gebieden, waaronder de Nieuwkoopse Plassen. Het peilverschil tussen de droogmakerij en de Nieuwkoopse Plassen bedraagt ca. 4,5 meter (peil in de Nieuwkoopse Plassen is NAP -1,57 m, peil in de polder waarbinnen het plangebied ligt ca. NAP -5,98 m).

Ook in het plangebied en omgeving is sprake van kwel (figuur 2-10). Door de ligging aan de rand van de droogmakerij, direct naast de Nieuwkoopse Plassen is de kweldruk hier relatief groot ten opzichte van de meer centraal gelegen delen van de droogmakerij. De gemiddelde kwel in het gebied bedraagt naar inschatting ca. 1,5 tot 2 mm/dag (Rijnland, 2010).

De diepe grondwaterstand onder het plangebied bedraagt NAP -4,5 tot -5 m (van de Broek *plangebied*, 2002). De kweldruk (opwaarts gerichte grondwaterstroming) is zodanig dat wanneer er niet zoals nu het geval is water wordt afgevoerd, het peil boven het niveau van het oppervlaktewaterpeil en ook boven het gemiddelde niveau van het maaiveld zou komen.

De grondwaterstanden kennen een grotere variatie in de tijd. Dit komt doordat de grondwaterstanden sterker worden beïnvloed door het verloop van neerslag en verdamping in de tijd. In het algemeen zijn de grondwaterstanden hoog (tot aan maaiveld), in drogere perioden zakt de grondwaterstand in enige mate (in periode 2007-2008 maximaal ca. 40-60 cm).

Het plangebied staat bekend als een gebied met wellen. Op deze plaatsen is sprake van directe uittreding van grondwater uit de diepere ondergrond. Dit verschijnsel treedt op wanneer de druk van het grondwater in de ondergrond groter is dan de druk van de bovenliggende bodem.

Figuur 2.10. Kwellocaties in Ruygeborg I en II (Van den Broek et al, 2002).

Mede door de continue kweldruk zijn de freatische grondwaterstanden in het gebied relatief hoog. Volgens de Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000 (Stiboka, 1969, kaartblad 31W) is sprake van grondwatertrap I, II en III. In onderstaande tabel is aangegeven welke Gemiddeld Hoogste Grond waterstand (GHG) en welke Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) hierbij horen.

Tabel 2.2. Toelichting grondwatertrappen.

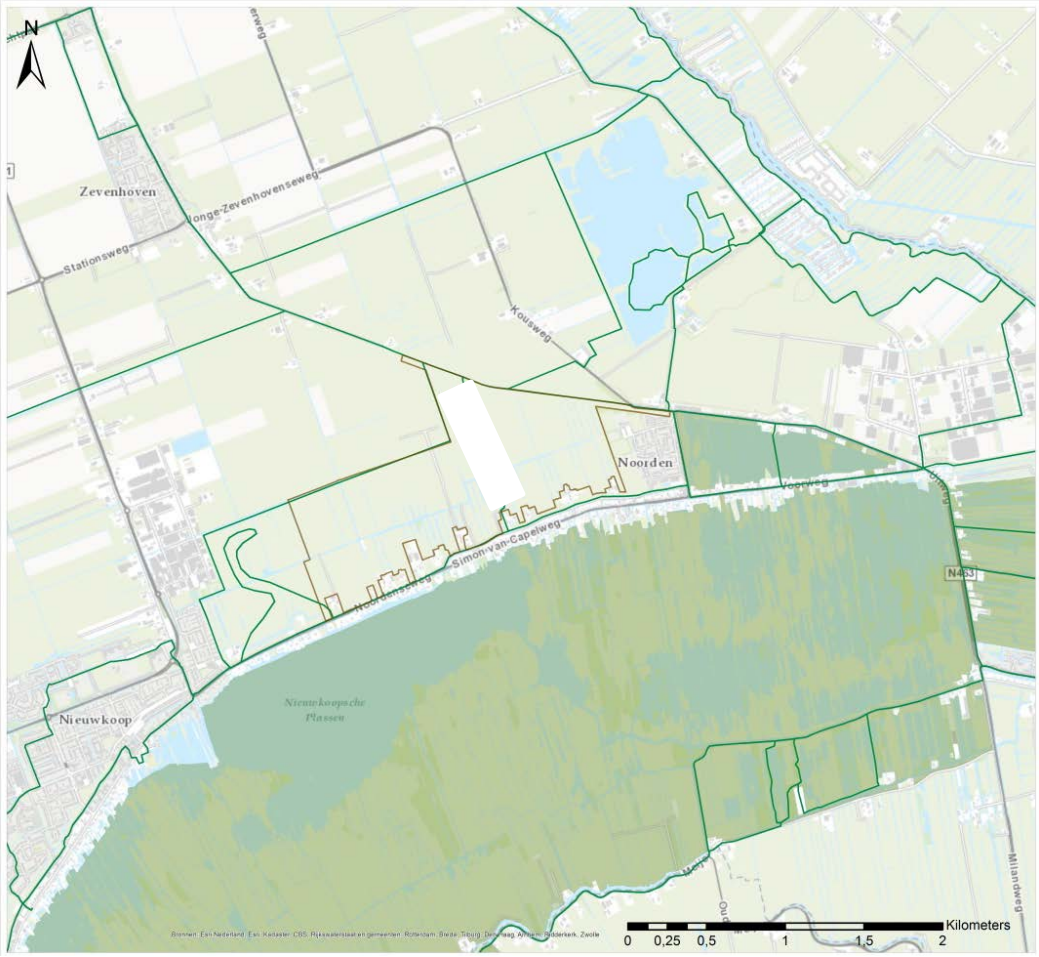
Grondwatertrap (Gt)	Grondwaterstanden (cm –mv)	
	GHG	GLG
I	-	<50
II	-	50-80
III	<40	80-120

Waterkwaliteit
In het plangebied heeft Rijnland de waterkwaliteitsmeetpunten (ROP09313 & ROP09326). De kwaliteitsgegevens duiden op een groot grondwateraandeel: relatief sterk gereduceerd water zonder zuurstof, met ijzer (5-10 mg/l) en waar zelfs sulfaat periodiek is gereduceerd (10 tot 120 mg/l). Het water is relatief rijk aan nutriënten (stikstof en fosfaat gemiddeld 10 en 0,5 mg/l). In het gebied zijn diverse (niet gereguleerde) inlaten van hoog watervoorzieningen.

2.9 Recreatie

Het plangebied Ruygeborg II kent in de huidige situatie geen recreatieve voorzieningen. Alleen aan de noordzijde aan de Molenweg is er ter hoogte van de percelen van Natuurmonumenten een vogelkijkpunt. Vanwege de hogere ligging van de Molenweg aan de noordzijde en de Noordenseweg aan de zuidzijde is het plangebied prachtig te overzien. Het beeld doet nog steeds denken aan dat op de schilderijen van een aantal schilders van de Haagse School die veelvuldig het landschap hebben vastgelegd. Figuur 2.11 geeft de wandelroutes in de omgeving van Ruygeborg II weer. Er lopen meerdere wandelpaden ten noorden en zuiden van het plangebied. Deze maken onder andere deel uit van het LAW er ven het

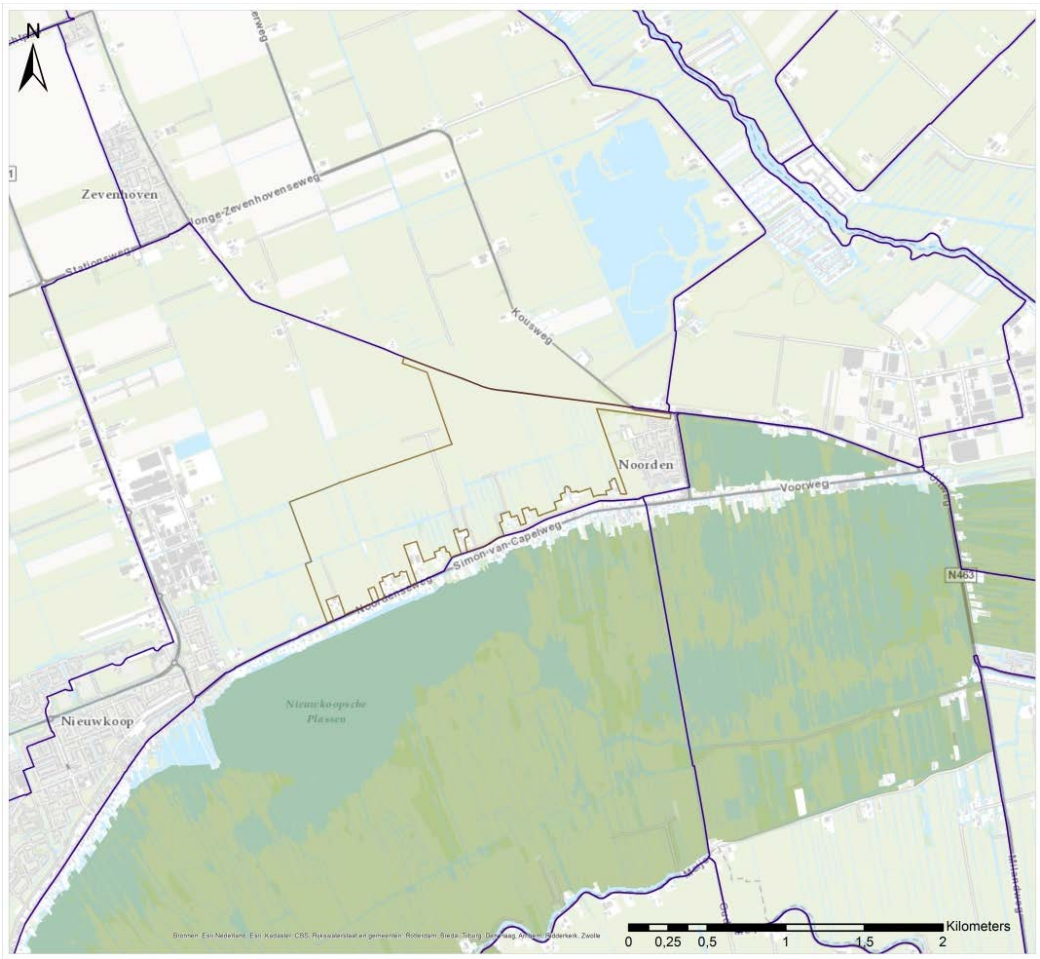
wandelroutenetwerk. Het al ingerichte gebied Ruygeborg I en de Groene Jonker zijn opengesteld voor wandelaars.

Figuur 2.11. Wandelroutes (groene lijnen) in en in de omgeving van Ruygeborg II (bruin omkaderd).

In de omgeving van het plangebied liggen meerdere wegen die onderdeel uitmaken van het fietsroutenetwerk, onder andere de Noordenseweg/Hogedijk aan de zuidzijde van het plangebied en de Molenweg aan de noordzijde van het plangebied (figuur 2.12). Daarnaast lopen verschillende (bewegwijzerde) fietsroutes langs het plangebied over de Noordenseweg.

Stichting De Zevensprong Nieuwkoop heeft een multicultureel cultureel centrum in het voormalige agrarische complex aan de Noordenseweg 21 – 23 ontwikkeld. Het is een TOP (toeristisch overstappunt) en hier bevinden zich een toeristisch informatiepunt, het Oudheidkundig en Poldermuseum, het Historisch Genootschap, kunstenaars en exposanten. Op korte afstand is een horecavoorziening, fietsverhuur en bootverhuur. Vereniging Natuurmonumenten heeft op ongeveer 400 meter afstand vanaf De Zevensprong een bezoekerscentrum in het centrum van Nieuwkoop. Er is gratis parkeergelegenheid en vanaf de Zevensprong kunnen meerdere wandel- en fietsroutes worden gevolgd.

Figuur 2.12. Fietsroutes (paarse lijnen) in de omgeving van Ruygeborg II (bruin omkaderd).

3 Beleidskader

3.1 Provinciaalbeleid

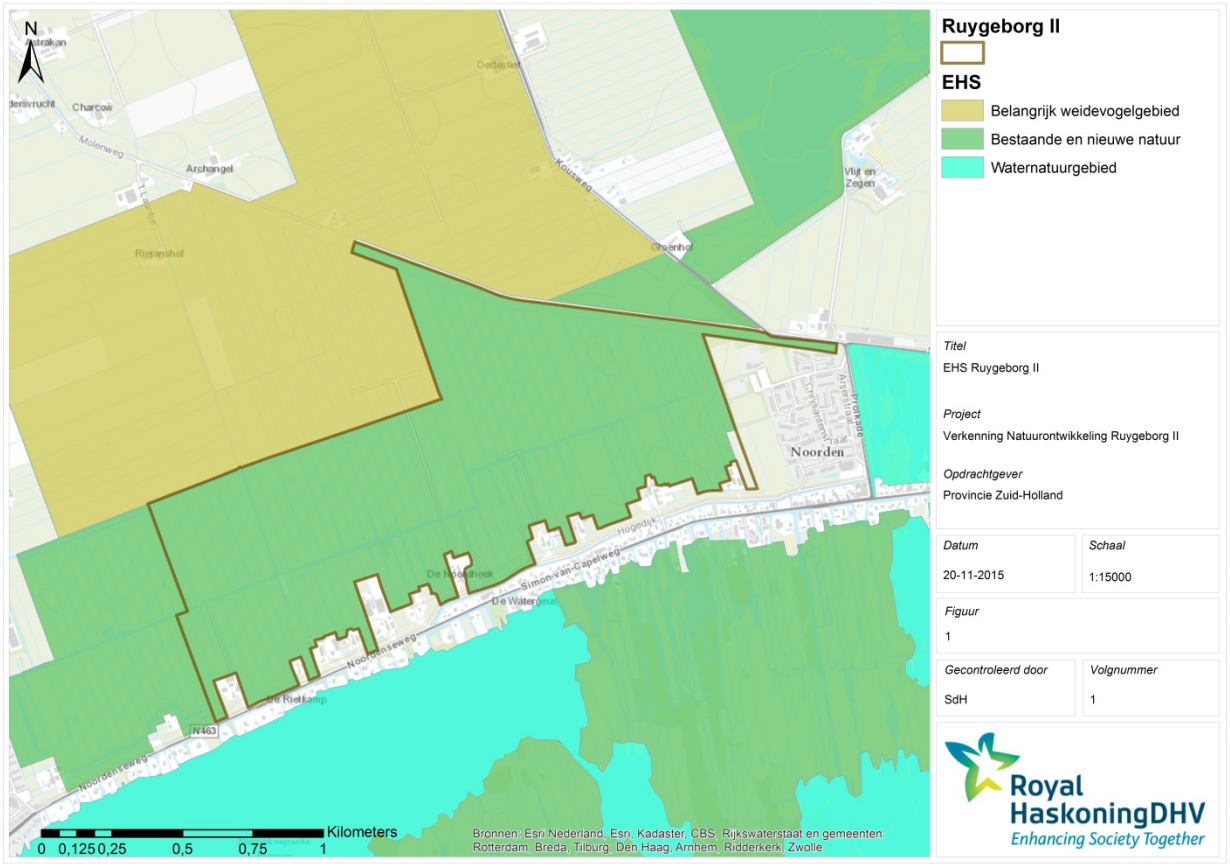
De aanleiding en uitgangspunten voor deze verkenning staan beschreven in de volgende vastgestelde provinciale documenten:

- Plan van Aanpak De Venen (1998). Hierin is het voornemen tot realisatie van het natuurgebied als onderdeel van de EHS opgenomen.
- Het Streekplan Zuid-Holland Oost van de Provincie Zuid-Holland (2002). Hierin is opgenomen het bestuurlijke besluit tot het in het kader van het Strategisch Groenproject De Venen realiseren van een natte verbinding van de Vinkeveense Plassen naar de Nieuwkoopse Plassen.
- Natuurgebiedsplan 'De Venen-Bodegraven Noord' (2003), waarin een gebied van circa 200 ha is begrensd als ecologische hoofdstructuur. Nieuwkoop-Noorden, waarin Ruygeborg gelegen is, wordt samen met de Kouspolder vermeld. Nieuwkoop Noorden moet zodanig worden ingericht dat rietland, bloemrijk en nat schraalgrasland en zoetwatergemeenschappen tot ontwikkeling kunnen komen, in combinatie met het instellen van een fluctuerend waterpeil.
- 3e uitvoeringsmodule De Venen-Zuid-Holland (december 2004). Deze module is de basis geweest voor het opstellen van een inrichtingsvisie 1e fase (DLG, februari 2008) en het inrichtingsplan Ruygeborg (DLG, december 2008).

Relatie met het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Heack
Het plangebied Ruygeborg II maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS, tegenwoordig Nationaal Natuurnetwerk), zie ook figuur 3.1. Het Nationaal Natuurnetwerk) is verankerd in de Visie ruimte en mobiliteit en de Verordening Ruimte 2014. Bij het ontwikkelen van nieuwe natuurgebieden is prioriteit gegeven aan gebieden die substantieel bijdragen aan de internationale natuur- en waterdoelen op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000) en de Kaderrichtlijn Water. Richting de externe commissie ontwikkelingsopgave natuur (hierna commissie Jansen) is aangegeven dat Ruygeborg II een bijdrage kan leveren aan het behalen van de Natura 2000-doelen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck omdat het kan functioneren als overloop- en verbindingsgebied en kan bijdragen aan het vergroten van eht areaal foerageergebied van een aantal (vogel)soorten. Om deze reden maakt Ruygeborg deel uit van de provinciale ontwikkelopgave. Het gebied moet worden ingericht als NNN voor 1-1-2021.

Natuurbeheerplan
In het Natuurbeheerplan van Zuid-Holland is voor de hele provincie aangeven waar nieuwe natuur moet komen, waar welk (agrarisch) natuurbeheer mogelijk is en welk type landschap waar gewenst is. Het plan wordt jaarlijks herijkt. Het Natuurbeheerplan 2016 is op 14 april 2015 door Gedeputeerde Staten besproken en vastgesteld. De subsidieverlening voor onder andere het weidevogelbeheer in de provincie Zuid-Holland vindt plaats op basis van de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). In het Natuurbeheerplan 2016 staan de doelen en ambities beschreven die als basis dienen voor deze subsidieregeling.

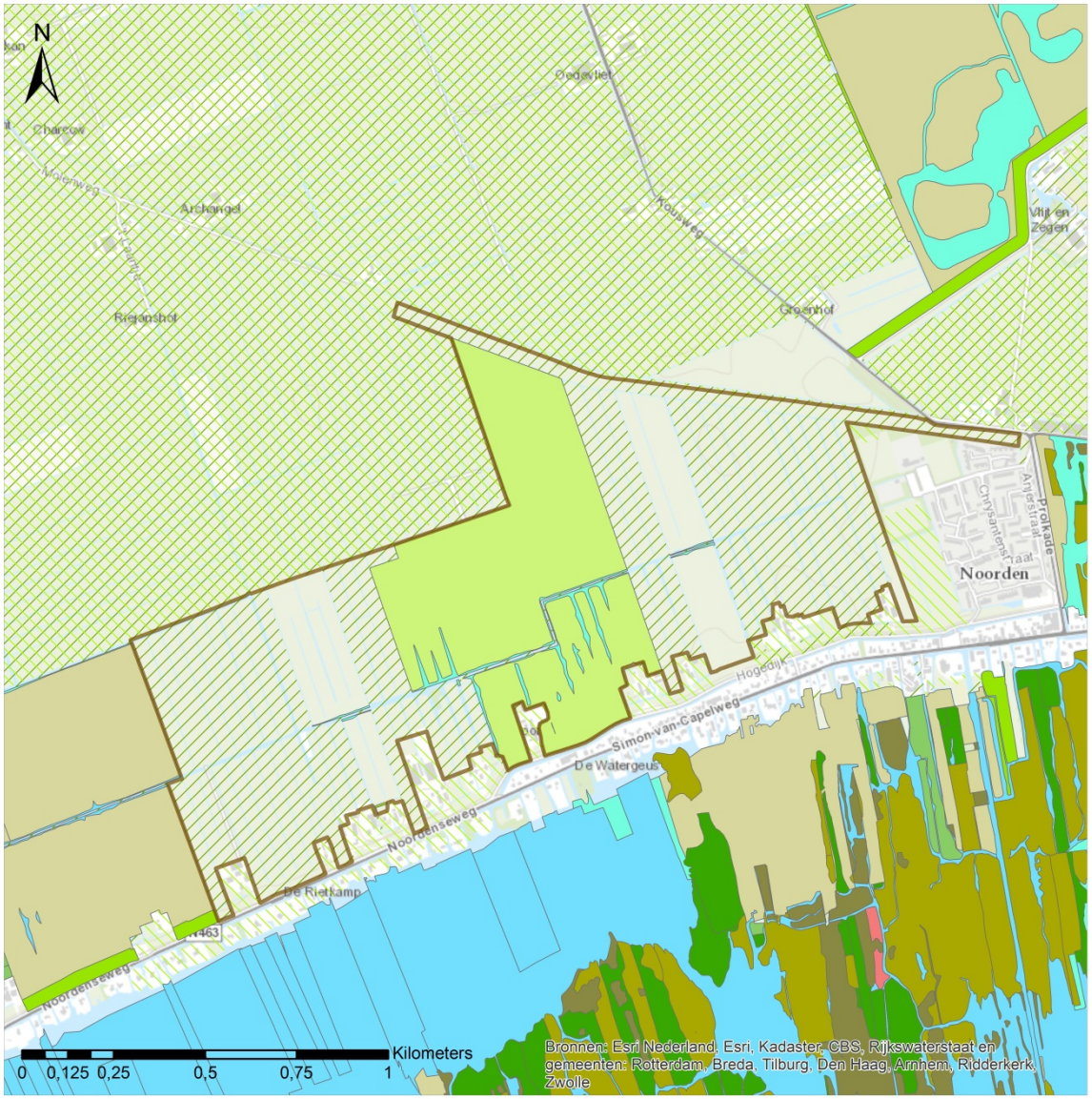
Op de beheertypenkaart (figuur 3.2) staat de actuele natuursituatie voor het (agrarisch) natuurbeheer. Voor het gebied Ruygeborg II betreft het N13.01 Vochtig weidevogelgrasland voor een deel van de terreinen van Natuurmonumenten en N04.02 Zoete plas voor een deel van de watergangen. Voor de particuliere terreinen geldt het agrarisch beheertype A01.01 Weidevogelgebied.

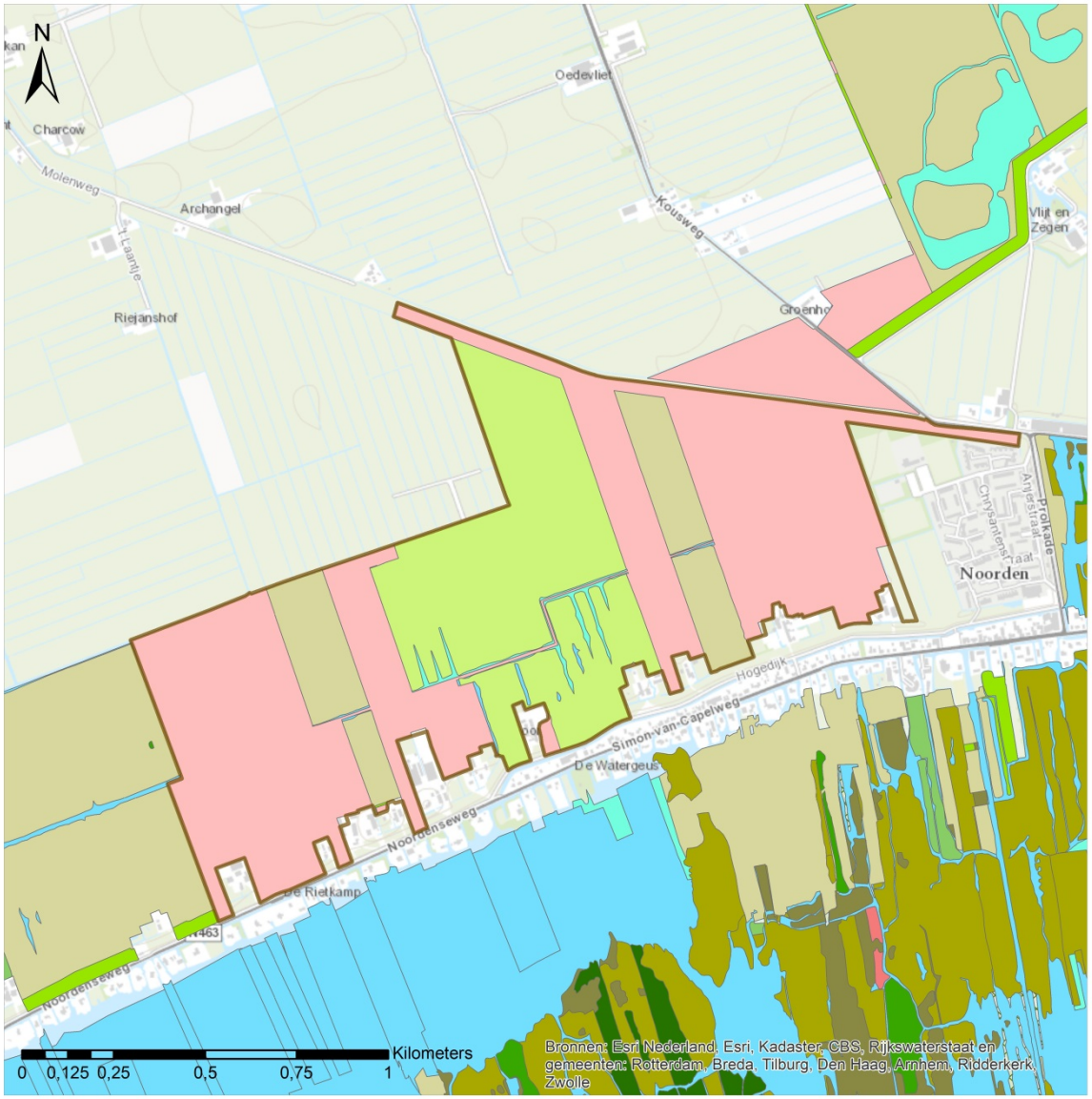
Figuur 3.1. Ligging en status EHS-gebieden (Nationaal Natuurnetwerk).

De ambitiekaart geeft de ambitie van provincie Zuid-Holland voor de natuur weer. De kaart geeft aan welke natuur over ongeveer tien jaar gerealiseerd kan zijn in de natuurgebieden. Voor het gebied Ruygeborg II betreft het N00.01 Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur op particuliere terreinen, N05.01 Moeras en N13.01 Vochtig weidevogelgrasland op terreinen van Natuurmonumenten en N04.01 Kranswierwateren en N04.02 Zoete plas voor een deel van de watergangen. Hieronder is de ambitiekaart opgenomen (figuur 3.3). Vanuit het beleid liggen er geen harde randvoorwaarden ten aanzien van de oppervlak van de verschillende natuurdoelen. Met andere woorden, er kan binnen zekere grenzen geschoven worden in het oppervlak van de natuurdoelen.

De subsidies voor het weidevogelbeheer kunnen worden toegepast in het leefgebied open grasland, dat in het Natuurbeheerplan staat omschreven (figuur 3.4). De plannen voor weidevogelbeheer moeten gemaakt worden door agrarische collectieven, in het geval van Ruygeborg II betreft het De Hollandse Venen. Op verschillende percelen binnen het plangebied kunnen beheerpakketten voor weidevogelbeheer worden afgesloten. In de afgelopen jaren is binnen Ruygeborg II door een viertal eigenaren/beheerders een beheerpakket afgesloten. In 2015 betrof het met name percelen met pakketten voor Weidevogelgrasland met een rustperiode (A01.01.01) en Landbouwgrond met legselbeheer (A01.01.04), zie ook figuur 3.5.

Figuur 3.2. Beheertypenkaart Natuurbeheerplan 2016 .

BeheerType

- L01.02 Houtwal en singel
- N00.01 Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur
- N04.01 Kranswierwater
- N04.02 Zoete plas
- N05.01 Moeras
- N05.02 Gemaaid rietveld
- N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
- N06.02 Trilveen
- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
- N14.02 Hoog- en laagveenbos

Titel
Beheertypen Ruygeborg II, ambitie

Project
Verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II

Opdrachtgever
Provincie Zuid-Holland

Figuur
1

Gecontroleerd door
SdH

Volgnummer
1

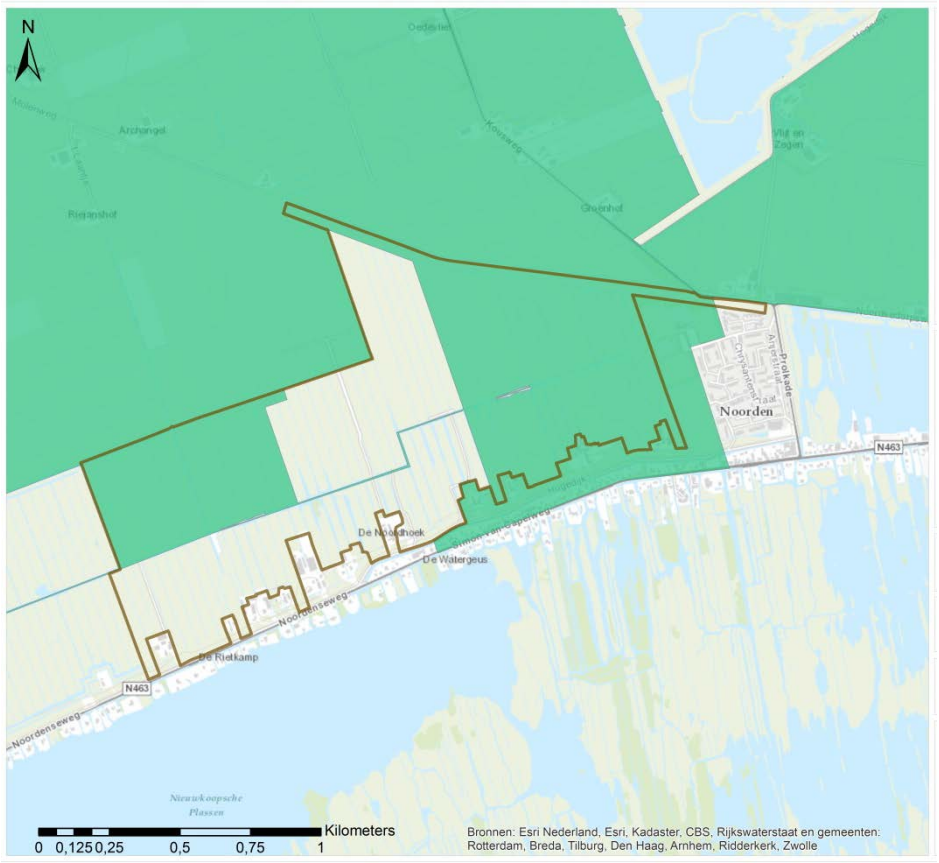
Datum
20-11-2015

Schaal
1:15000

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

Pad: C:\Users\902076\Documents\Ruygeborg\Gis\projectgebied.mxd

Figuur 3.3. Ambitiekaart Natuurbeheerplan 2016.

Figuur 3.4. Leefgebied Open Grasland Natuurbeheerplan 2016.

Figuur 3.5. Beheerpakketten agrarisch natuurbeheer in Ruygeborg en omgeving. Binnen Ruygeborg II (indicatief weergegeven) betreft het Weidevogelgrasland met een rustperiode (A01.01.01) en Landbouwgrond met legselbeheer (A01.01.04). (Uitsnede bron: portaalnatuurenlandschap.nl/CollectiefBeheerPlan/BeheerEenheden?SubsidieJaar=2015&Id=26055).

Landschaps Zoekgebied en het Water Zoekgebied
Vrijwel het gehele plangebied ligt binnen het Landschaps Zoekgebied en het Water Zoekgebied van het Natuurbeheerplan 2016. Binnen de zoekgebieden kan subsidie voor respectievelijk beheer van landschapselementen en voor agrarisch waterbeheer worden aangevraagd. Binnen Ruygeborg II betreft het de volgende beheerpakketten (L01.02.03 Holle weg en graft en L01.06.01b Struweelhaag snoeicyclus > 12 jaar zijn niet subsidiabel):

- L01.02 Houtwal en houtsingel;
- L01.03 Elzensingel;
- L01.04 Bossingel en bosje;
- L01.05 Knip- of scheerheg;
- L01.06 Struweelhaag;
- L01.07 Laan;
- L01.08 Knotboom;
- L01.09 Hoogstamboomgaard;
- L01.11 Hakhoutbosje;
- L01.12 Griendje;
- L01.13 Bomenrij en solitaire boom;
- L01.14 Rietzoom en klein rietperceel;
- W01.01 Agrarisch waterbeheergebied.

Gebiedsprofiel Hollands Plassengebied
Het beleidskader voor landschap is de Kwaliteitskaart bij de structuurvisie (Visie Ruimte en Mobiliteit Provincie Zuid-Holland). De richtpunten van de kwaliteitskaart moeten worden meegenomen in de planvorming, afwijking is alleen mogelijk met goede argumenten. Voor het plangebied geldt de gebiedsuitwerking Hollands Plassengebied. In het bijhorende gebiedsprofiel zijn de kwaliteiten en kenmerken van onder andere het landschap van droogmakerijen benoemd. De gebiedsprofielen geven daarnaast een verdere regionale uitwerking van de kwaliteiten van het gebied en tips hoe hier mee om te gaan. Voor droogmakerijen zijn de volgende richtpunten opgenomen:

Droogmakerijen (klei en veen):

- De droogmakerij blijft als eenheid herkenbaar door het beleefbaar houden van de randen (ringdijk of –vaart) en het hoogteverschil tussen laaggelegen droogmakerij en omringend land.
- Behoud van de (ring)dijk en/of vaart als herkenbare landschappelijke structuurdrager en begrenzing van de droogmakerijpolders.

Droogmakerijen (klei):

- Nieuwe ontwikkelingen in de droogmakerij worden vormgegeven als eigentijdse objecten aan de ontginningslijnen, passend bij de schaal en het patroon van de rechthoekige verkaveling, met strakke groene omzoming en behoud van ruime doorzichten.

Droogmakerijen (veen):

- Bewaren verkavelingspatroon. Lengtesloten zijn beeldbepalend en worden behouden.
- Behoud van maat en weidsheid van de poldereenheden. Eventuele nieuwe bebouwing en bouwwerken worden geplaatst binnen de bestaande structuren/ linten en niet in de veenweidepolders.

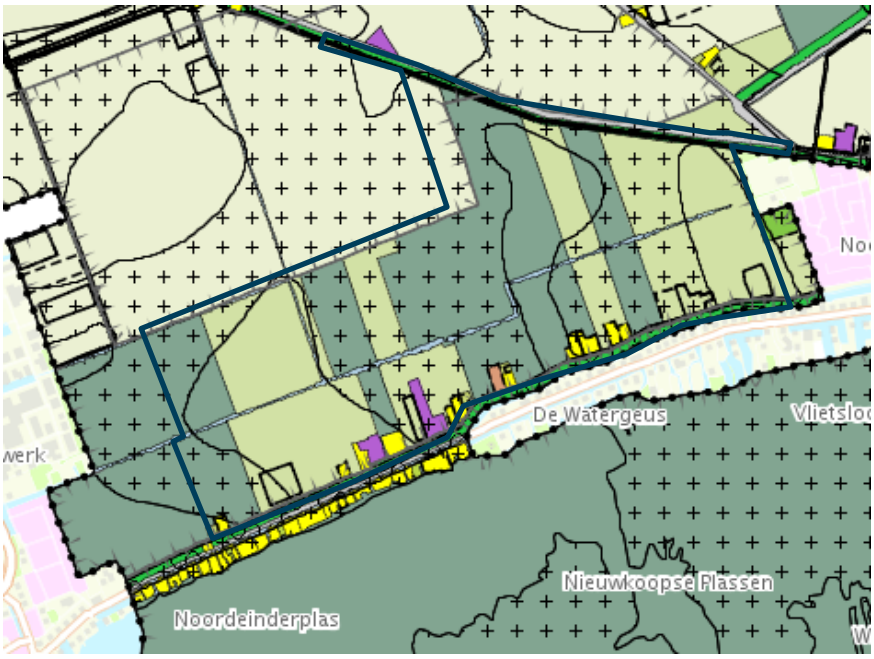
3.2 Gemeentelijk beleid

De gronden binnen de plangrens hebben in het vigerende bestemmingsplan (Bestemmingsplan landelijk gebied) een agrarische bestemming met onder voorwaarden een wijzigingsbevoegdheid naar natuur. De opgenomen wijzigingsbevoegdheid biedt geen titel voor onteigening.

De gemeente Nieuwkoop heeft een start gemaakt met de herziening van het bestemmingsplan Landelijk gebied. Het nieuwe bestemmingsplan vervangt de drie huidige bestemmingsplannen Landelijk gebied, te weten:

- Landelijk gebied Ter Aar
- Landelijk gebied, gemeente Nieuwkoop
- Landelijk gebied Liemeer

In het voorontwerp bestemmingsplan Nieuwkoop Landelijk gebied (21 juli 2015) hebben de gronden binnen de plangrens deels de bestemming ‘ Natuur” (terreinen Natuurmonumenten) en deels de bestemming ‘Agrarische waarden’ (terreinen particulieren en gemeente Nieuwkoop). De dijk aan de noordzijde (Molenweg) heeft de bestemming ‘Groen’ en de hoofdwatergangen hebben de bestemming ‘Water’ (zie figuur 3.6). Dit (nieuwe) bestemmingsplan is nog niet vigerend op het moment van schrijven van dit rapport. Inhoudelijk kan dit natuurlijk nog wijzigen.

Figuur 3.6. Uitsnede ontwerp bestemmingsplan Landelijk gebied, Ruygeborg II is indicatief weergegeven. Bron: ruimtelijkeplannen.nl. lichtgroen: Enkelbestemming Agrarisch met waarden; blauwgrijs: Enkelbestemming Natuur; donkergroen: Enkelbestemming Groen; lichtblauw: Enkelbestemming Water; +: Dubbelbestemming Waarde - Archeologie 2.

Daarnaast geldt voor het plangebied de Waarde- Archeologie 2. De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende andere bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van archeologische waarden, waarbij de bestemming Waarde - Archeologie 2 voorrang heeft op de andere daar voorkomende bestemmingen. Zonder omgevingsvergunning zijn diverse activiteiten, waaronder grondwerkzaamheden, dieper dan 50 cm en over een (totale) oppervlakte groter dan 2.500 m² niet toegestaan.

3.3 Beleid hoogheemraadschap

In het Waterbeheerplan 2016-2021 (Hoogheemraadschap van Rijnland, 2016) geeft het Hoogheemraadschap van Rijnland aan wat haar ambities voor de komende planperiode zijn en welke maatregelen in het watersysteem worden getroffen. De hoofdambitie is samenwerken aan droge voeten en schoon water. De hoofddoelen zijn waterveiligheid, voldoende water, schoon en gezond water en de waterketen. Wat betreft voldoende water gaat het om de juiste waterhoeveelheid voor elke functie, onderverdeeld in vier doelen; waterpeilen regelen, watersysteem in stand houden, beperken wateroverlast, voldoende zoetwater. Wat betreft schoon en gezond water passend bij de functie gaat het om vier doelen: watervervuiling verminderen, een ecologische watersysteem, schone meren, plassen en natuurgebieden en veilige en schone zwemwaterlocaties.

In het Watergebiedsplan Nieuwkoop en omstreken (Hoogheemraadschap van Rijnland, 2011) is het volgende opgenomen ten aanzien van de beleidsmatige ambities/uitgangspunten:
- Rijnland streeft naar betrouwbaar peilbeheer en peilen die het grondgebruik goed ondersteunen.
- Uitgangspunt van het watergebiedsplan is om in droogmakerijen de peilen niet te verlagen vanwege het risico op vergroten van kwel en opbarsting.
- Verhoging van het peil kan waar mogelijk worden ingezet om maaivelddaling, opbarstrisico en het te hoge chloridegehalte te bestrijden.

De ambities ten aanzien van droge voeten, schoon water en betrouwbaar peilbeheer zijn uitgewerkt voor Polder Nieuwkoop. Op veel plaatsen in de polder Nieuwkoop is de kans op wateroverlast groter dan de norm. Binnen polder Nieuwkoop worden lokaal maatregelen genomen en worden de hydraulische knelpunten opgelost door het verruimen van streeft Rijnland naar een betrouwbaar waterpeil:, Het waterbeheer is sterk versnipperd door de vele peilafwijkingen. Ontsnippering door samenvoegen van peilvakken bleek niet haalbaar door de verschillen in maaiveldhoogte.

De oppervlaktewateren binnen het plangebied zijn niet aangewezen als waterlichaam in de zin van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het Hoogheemraadschap heeft de ambitie om de algehele waterkwaliteit van kleine wateren, dus ook buiten de aangewezen waterlichamen, te verbeteren (Hoogheemraadschap van Rijnland, 2016).

4 Huidige kenmerken en kwaliteiten plangebied en consultatie gebiedspartijen

4.1 Landschap

Het plangebied ligt in de droogmakerij Polder Nieuwkoop. Het veen is hier in het verleden afgegraven. Vandaag de dag zijn verschillende elementen uit de geschiedenis nog in het landschap en de bodem te herkennen. In het plangebied ligt een voormalige kreekrug die in het landschap als lokale verhoging te herkennen is.

Daarnaast zijn verschillende waardevolle kenmerken van de droogmakerij zichtbaar, waardoor de droogmakerij als eenheid herkenbaar is. Belangrijke waarden in het gebied zijn:

- De overgang van de Nieuwkoopse plassen naar het ca. 5 meter lager gelegen droogmakerijenlandschap bij de Noordenseweg. Op enkele plekken langs de wegen en dijken is recente geplaatste bebouwing vrij dicht op elkaar gezet/geclusterd.
- De polderlinten met bebouwing. De dijk tussen Nieuwkoop en Noorden is hiervan een goed voorbeeld. De bebouwing langs deze polderlinten is van voor 1850. De lintbebouwing langs de dijk van Noorden is gekenmerkt als nederzetting.
- Het open karakter, weids uitzicht en orthogonale structuren bestaande uit voornamelijk grasland.
- De moderne functionele inrichting met bewoning boven en erven beneden.
- De grillige vorm van de oevers van de sloten. Door de kweldruk en de relatief minder goede bodem zijn in het verleden grote investeringen in het rechttrekken van sloten achterwege gebleven. Hierdoor zijn er grillige oevers en bredere sloten gebleven en ontstaan. Omdat het maaiveld net boven het water ligt, lijkt het of het land drijft. De percelen lijken hierdoor op ‘drijvende eilanden’.

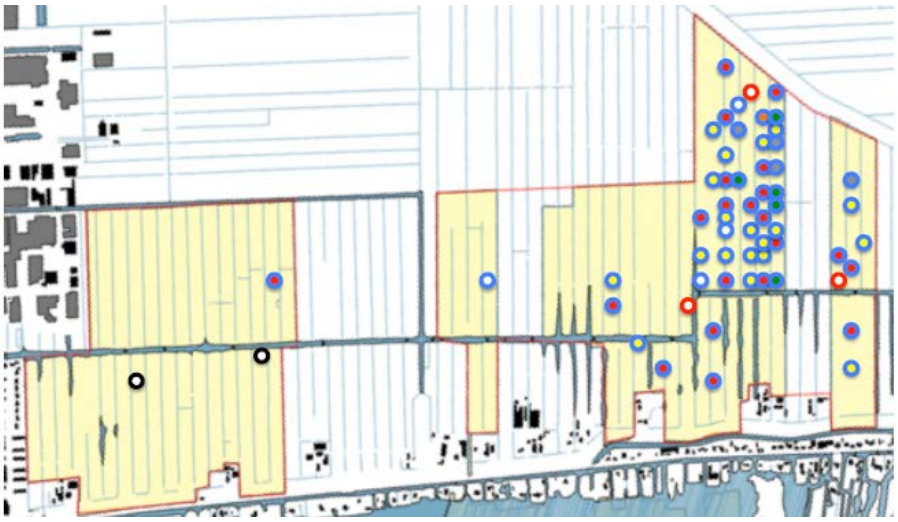
4.2 Natuur

Het plangebied bestaat uit een vrij strak verkavelde, laaggelegen en goed ontwaterde polder. De meeste graslanden werden tot voor kort intensief beheerd (raaigrasweiden). De sloten bevatten uitsluitend algemene soorten waterplanten. In de kopse einden van de sloten zijn lokaal nog mooie vegetaties met groot blaasjeskruid en tenger fonteinkruid aanwezig (Bron: mondelinge mededeling Vereniging Natuurmonumenten). In het verleden kwamen hier meer soorten van relatief voedselarme omstandigheden voor (samenhangend met het optreden van schone kwel en de aanwezigheid van kattenklei). In de watergangen komen soorten als kleine modderkruiper en bittervoorn voor.

De weidevogels in het plangebied vormen een belangrijke natuurwaarde. De graslanden bieden leefgebied aan weidevogels. Tellingen uitgevoerd op percelen van Natuurmonumenten en op percelen met het een pakket binnen Landbouwgrond met legselbeheer (A01.01.04. Agrarische Natuurvereniging De Hollandse Venen) laten zien dat Ruygeborg II deel uitmaakt van een belangrijk weidevogelgebied (zie ook figuur 4.1 en figuur 4.2).

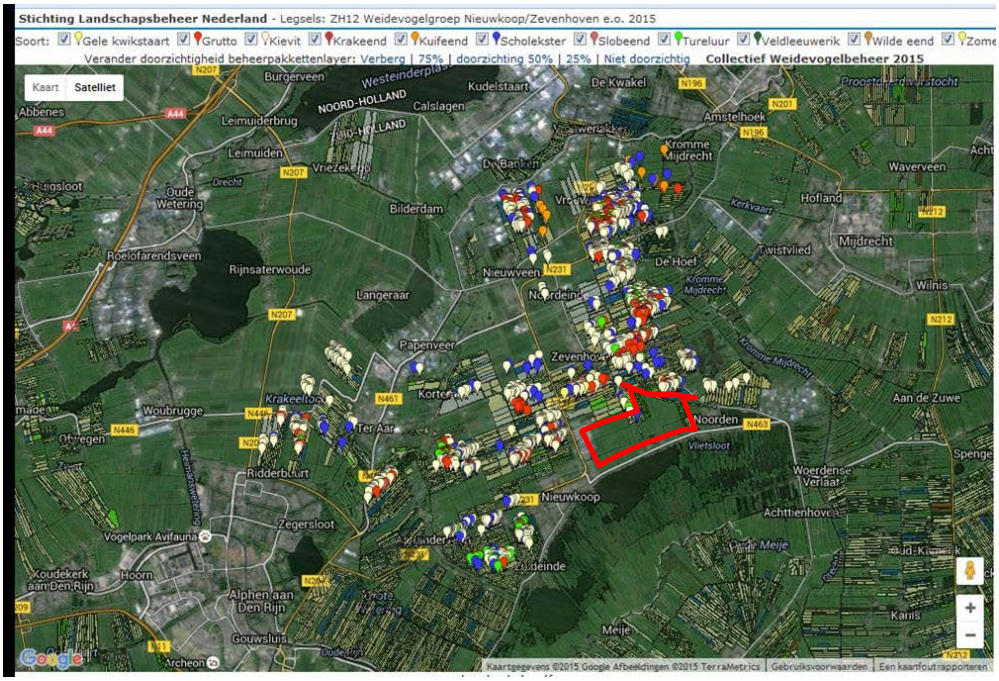
De percelen van Natuurmonumenten zijn en worden deels als N13.01 vochtig weidevogelgrasland ingericht. De helft van de percelen wordt uit voorzorg beweid in het broedseizoen. Dit zorgt weliswaar voor lagere aantallen weidevogels, maar houdt ook de vegetatie voldoende open als op andere percelen het gras snel en hard groeit. Natuurmonumenten heeft haar percelen in het plangebied (inclusief Ruygeborg I) in 2011 laten inventariseren (Boon, 2011). Van acht weide- en akkervogels zijn in het onderzoeksgebied in totaal 59 territoria aangetroffen. De aangetroffen soorten zijn (n=aantal territoria): bergeend (n=3), grutto (n=19), kievit (n=21), krakeend (n=1), kuifeend (n=2), scholekster (n=4), slobeend (n=4) en tureluur (n=5). 3 van de 8 vogelsoorten staan op de Rode Lijst: Grutto (gevoelige soort), Slobeend (kwetsbare

soort) en Tureluur (gevoelige soort). De resultaten zijn ook opgenomen in onderstaande figuur. Met name de percelen aan de noordzijde van de wetering zijn waardevol voor weidevogels. Het aanpassen van de onderbemaling heeft een belangrijke bedrage geleverd.

Figuur 4.1. Territoria weide- en akkervogels binnen eigendom van Natuurmonumenten (geel) binnen Ruygeborg (geheel links) en II: kievit = BlauwRood, grutto = BlauwGeel, tureluur = BlauwGroen, scholekster = BlauwWit, krakeend = BlauwOranje, slobeend = BlauwGrijs, bergeend = RoodWit en kuifeend = ZwartWit. (Boon, 2011).

De Agrarische Natuurvereniging De Hollandse Venen telt jaarlijks de nesten op de percelen met een pakket binnen Landbouwgrond met legselbeheer (A01.01.04). Het resultaat van 2015 is opgenomen in figuur 4.2. Binnen de terreinen van de ANV komen behoorlijke aantallen weidevogels voor (dichtheid 100 broedparen per 100 ha). Het betreft met name kieviten en grutto's. Binnen het plangebied liggen geen percelen met legselbeheer waarop in 2015 nesten zijn waargenomen.

Figuur 4.2. Nesten op percelen ANV De Hollandse Venen met een pakket binnen Landbouwgrond met legselbeheer (A01.01.04).Ruygeborg II is indicatief aangegeven middels het rode kader.

4.3 Consultatie gebiedspartijen: ophalen aandachtspunten en wensen

Draagvlak is het sleutelwoord voor de Verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II. Om de procesmatige context scherp te krijgen zijn de gebiedspartijen geconsulteerd. De gebiedspartijen zijn gevraagd om hun belang, wensen e.d. met betrekking tot de ontwikkeling en toekomst van Ruygeborg II te benoemen. Dit mede om hun standpunten en posities beter te begrijpen. De volgende gebiedspartijen zijn geconsulteerd: Gemeente Nieuwkoop, Hoogheemraadschap van Rijnland, Natuurmonumenten, LTO, Agrarische Natuurvereniging De Hollandse Venen en Provincie Zuid-Holland.

Consultatie van deze laatste diende met name om de natuurdoelen helder te krijgen en welke beleidsmatige documenten en aspecten hieraan ten grondslag liggen en om de ambities in het Gebiedsprofiel waaronder Ruygeborg II valt helder te krijgen. In bijlage I zijn de uitgebreide verslagen van de consultaties opgenomen.

De belangrijkste aspecten die in de consultaties naar voren zijn gekomen, zijn als volgt.

Gemeente Nieuwkoop heeft de ambitie uitgesproken en voert hiertoe ook beleid om de groenste gemeente van Nederland te worden. Het Natura 2000-gebied ziet de gemeente als internationale trekpleister. De groengebieden daaromheen vormen als het ware de entree. De entreefunctie van Ruygebirg II ziet de gemeente het best ingevuld middels een groen recreatief profiel. Hierbij zijn natuurbeleving, toegankelijkheid en medegebruik belangrijke aspecten.

Voor het Hoogheemraadschap Rijnland is een robuust watersysteem belangrijk. Het opbarstingsrisico is een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast vraagt het Hoogheemraadschap om aandacht voor de mogelijkheden van verdere kwaliteitsverbetering al ligt er op het watersysteem geen KRW-doelstelling. Het inrichten van een natuurpeilvak (mits robuust) en daarmee het verspinneren van het huidige watersysteem, behoort voor het Hoogheemraadschap tot de mogelijkheden.

Voor LTO is het van belang dat er grond beschikbaar blijft voor boeren. LTO vraagt om zo veel mogelijk agrarisch medegebruik. Verder vraagt LTO om dat overlast voor boeren zo veel mogelijk te beperken, met name ten aanzien van vernatting (aantrekkende werking voor ganzen en in relatie). Deze aandachtspunten worden ook genoemd door ANV Hollandse Venen. Daarnaast ziet ANV Hollandse Venen goede mogelijkheden voor weidevogelbeheer.

Natuurmonumenten ziet mogelijkheden voor weidevogels en moerasnatuur. Botanische doelen zijn met het oog op de ervaringen in Ruygeborg I niet realistisch. De waterkwaliteit (in relatie tot bemesting) is voor Natuurmonumenten een aandachtspunt.

Provincie Zuid-Holland vraagt vanuit landschappelijk oogpunt om een begrijpbaar landschap met een aandacht voor landschap, natuur en recreatie. Hierbij zijn beleving en toegankelijkheid belangrijke aspecten. Vanuit recreatief oogpunt is aandacht nodig voor recreatieve ontsluiting. Vanuit ecologisch oogpunt heeft provincie de wens om in het gebied bij te dragen aan de Natura 2000 doelen van de Nieuwkoopse Plassen (verruimen broedgebied of foerageergebied om populaties robuuster te maken, migratiemogelijkheden).

5 Ruygeborg II en de omliggende natuurgebieden

5.1 Schakelfunctie binnen het natuurnetwerk

De ingerichte EHS-gebieden Groene Jonker, Ruygeborg I liggen in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Vanwege het karakter en kwaliteit van het Natura 2000-gebied als laagveenmoeras, wordt dit gebied gekenmerkt door open water met ondergedoken en drijvende waterplanten, verlandingsvegetaties en moerasachtige begroeiingen. Qua natuurbeheertypen vallen deze begroeiingen op de natuurbeheerplan-kaart onder ‘moeras’ en ‘zoete plas’. De Groene Jonker en Ruygeborg I zijn ingericht met als doel het Natura 2000-gebied te versterken. Deze gebieden zijn dan ook, op een enkel perceel ‘kruiden- en faunarijk grasland’ na, geheel ingericht als ‘moeras’ en ‘zoete plas’. Tussen de genoemde gebieden is er dan ook een grote overlap in overeenkomstige biotopen. Ruygeborg II vormt de schakel tussen de drie genoemde gebieden.

De Groene Jonker en Ruygeborg I fungeren als foerageergebied voor een aantal soorten moerasvogels waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Het betreft hier de soorten zwarte stern, zwartkopmeeuw, purperreiger, en grote zilverreiger die de plassen, het ondiep water, de oevers en de (nattere) kruiden- en faunarijke graslanden gebruiken om te foerageren. Daarnaast zijn genoemde gebieden inmiddels zogenaamde overloopgebieden voor een Natura 2000-soort als rietzanger die zich hier als broedvogel heeft gevestigd vanuit de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Mogelijk geldt dit ook voor roerdomp in de Groene Jonker. Onlangs is de noordse woelmuis in de Groene Jonker aangetroffen; eveneens een Natura 2000-soort voor de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. De Groene Jonker en Nieuwkoopse Plassen & De Haeck hebben ook bijzondere soorten als waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad en gevlekte witsnuitlibel gemeenschappelijk: alle zogenaamde tabel 3 soorten (zwaarste beschermingsregime) onder de Flora- en faunawet. Wanneer in het voorjaar en voorzomerperiode door het uitzakken van het waterpeil in Ruygeborg I en de Groene Jonker slikranden vrijvallen, trekt dit massaal weidevogels en (overige) steltlopers aan die hier foerageren. Het belang van deze gebieden voor weidevogels wordt gedeeld met Ruygeborg II.

Gelet op het (recente) voorkomen van de otter in de Nieuwkoopse Plassen is het niet onwaarschijnlijk dat deze soort kan verschijnen in de Groene Jonker. Dat deze soort aan de noordrand van de Nieuwkoopse Plassen (op de overgang naar Ruygeborg I en II) het gebied de omgeving verkent, getuigt een dood gereden otter op de Noordenseweg.

5.2 Logische keuze beheertypen en doelsoorten voor Ruygeborg II

Ruygeborg I en de Groene Jonker dragen overduidelijk bij aan de ecologische inbedding, de functionele vergroting en de robuustheid van de Nieuwkoopse Plassen. Deze aspecten zijn van belang omdat het een gebied minder kwetsbaar maakt voor calamiteiten en verstoring, er uitwijkmogelijkheden zijn voor soorten en er bronnen in ruimte en tijd blijven vanuit waar (her)kolonisatie kan plaatsvinden maar ook omdat hierdoor het duurzaam voortbestaan van populaties wordt versterkt (want groter leefgebied). Het licht voor de hand om Ruygeborg II zodanig in te richten dat ook dit gebied aan genoemde aspecten bijdraagt evenals aan het functioneel vergroten en verbinden van Ruygeborg I en Groene Jonker en daarmee het verdichten van het netwerk van geschikte leefgebieden en het vergroten van de diversiteit aan biotopen die deel uitmaken van het leefgebied van soorten in deze gebieden en met name in het Natura 2000-gebied voorkomen (zoals ook onderkent door de commissie Jansen).

Vanwege de relatie met de omliggende natuurgebieden en de huidige kwaliteit als weidevogelgebied, wordt er in Ruygeborg II qua natuurbeheertypen ingezet op moeras, vochtig weidevogelgrasland, kruiden- en faunarijk’ grasland, zoete plas en kranswierwateren (ambitiekaart natuurbeheerplan 2016).

Willen de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en omliggende natuurgebieden als een netwerk van geschikte leefgebieden kunnen functioneren dan moeten soorten zich tussen die gebieden onderling kunnen verplaatsen. De ruimtelijke samenhang dient er op gericht te zijn dat versnippering zodanig wordt voorkomen dat soorten ongeschikt leefgebied en barrières als duurzaam passeerbaar (al dan niet middels tussenkomst van een ecopassage) ervaren en uitwisseling niet op toevalligheden berust. Ruygeborg II speelt in deze ontsnipperingsopgave een belangrijke rol.

Door het plangebied dient een verbinding te worden gerealiseerd tussen de Groene Jonker en de Nieuwkoopse Plassen & De Heack voor de soorten waarvoor dit laatste gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen: meervleermuis, noordse woelmuis, bittervoorn en kleine modderkruiper, zwarte stern, zwartkopmeeuw, purperreiger, roerdomp, rietzanger, snor, grote zilverreiger. Ruygeborg II draagt bij aan het versterken en uitbreiden van hun leefgebied. Het plangebied gaat eenzelfde functie vormen voor de volgende soorten: waterspitsmuis, otter, ringslang, heikikker, rugstreeppad, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker. De huidige kwaliteit als weidevogelgebied kan worden versterkt en gericht op: gele kwikstaart, graspieper, grutto, krakeend, slobeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, zomertaling, kemphaan.

In bijlage 2 is uitgewerkt welke beheertypen voor welke doelsoorten onderdeel uitmaken van hun leefgebied. Hierbij is enig onderscheid aangebracht in de aard van functionaliteit door aan te geven of het beheertype vooral van belang is als voortplantings- of foerageerbiotoop (of beide) of vooral (ook) een rol speelt als overwinteringsbiotoop.

Uit bijlage 2 blijkt dat alle doelsoorten (een deel van) hun leefgebied vinden binnen één of meerdere natuurbeheertypen zoals die als beleidsopgave voor Ruygeborg II gelden. Voor alle soorten wordt met de natuurbeheertypen voorzien in foerageergebied en voor veel de soorten ook in voortplantingsgebied. Met name de combinatie open water (zoete plas, kranswierwater) met aanliggend moeras en (daar weer naast) vochtig weidevogelgrasland vormt voor de meeste soorten een volwaardig leefgebied. Alleen voor meervleermuis, zwarte stern, zwartkopmeeuw, roerdomp, purperreiger en grote zilverreiger levert het plangebied alleen foerageergebied. De genoemde combinatie van beheertypen vormen samen ook voor de meeste doelsoorten (uitgezonderd de vogels, meervleermuis en de vissen) een functionele verbindingszone (met het open water als drager van de corridor) door het gebied en op de aansluitingen naar de omliggende natuurgebieden (zie ook paragraaf 7.2).

In figuur 5.1 is een fotocollage van de doelsoorten opgenomen.

Voor de functionaliteit van de natuurbeheertypen voor de doelsoorten geldt natuurlijk dat deze goed moeten worden ingericht en beheerd en van voldoende omvang en de juiste ruimtelijke samenhang dienen te zijn. Bij de inrichting dient dan ook aandacht te zijn voor een meer natuurlijk peilbeheer, verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater, een ruimtelijke uitwerking waardoor voldoende rust en dekking wordt gegarandeerd, het realiseren doorgaande structuren langs de watergangen, e.d. Bij deze doorgaande structuren gaat het met name om moeras omdat dit voor veel van de doelsoorten een belangrijke functie vervuld.

Daarnaast met er aandacht zijn voor goede verbindingen op de overgangen met de omliggende natuurgebieden en waartussen Ruygeborg II de schakel vormt.

Deze aandachtspunten zijn, op het bijhorende abstractieniveau. in de varianten zoals die als een bandbreedte voor de inrichting gepresenteerd worden in paragraaf 9.3, verwerkt.

otter

waterspitsmuis

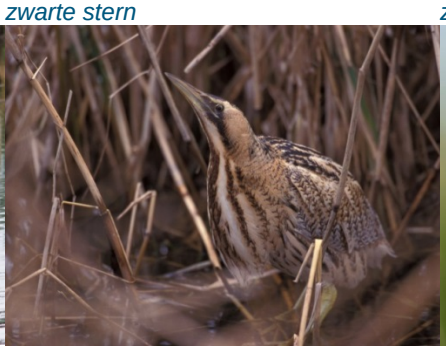

noordse woelmuis

meervleermuis

zwarte stern

zwartkopmeeuw

purperreiger

roerdomp

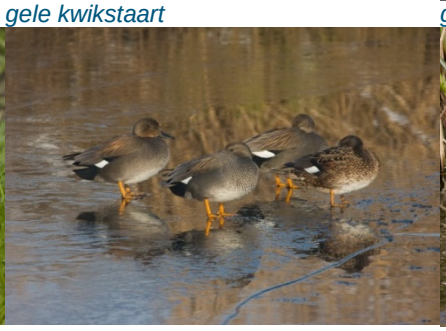

rietzanger

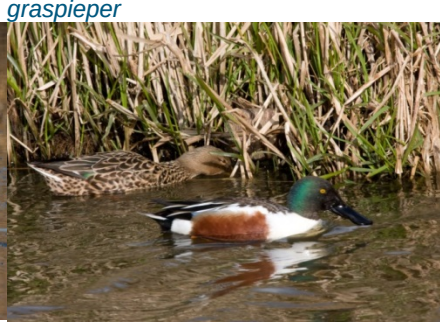

grote zilverreiger

gele kwikstaart

graspieper

grutto

krakeend

slobeend

tureluur

veldleeuwerik

watersnip

zomertaling

kemphaan

ringslang

rugstreeppad

heikikker

bittervoorn

kleine modderkruiper

groene glazenmaker

gevlekte witsnuitlibel

Figuur 5.1. Fotocollage doelsoorten Ruygeborg II.

6 Principes voor inrichting

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de uitgevoerde feitenanalyse en de gebiedsconsultatie opgenomen, zij duiden de bandbreedte van de ontwerpbepalende factoren.

6.1 Vanuit de feitenanalyse

Vanuit de feitenanalyse (hoofdstuk 3 en 4) en de uitgewerkte natuurvisie in hoofdstuk 5 volgen de onderstaande principes c.q. bouwstenen die van belang worden geacht voor de inrichting:

- Ruygeborg II is begrensd als EHS-gebied.
- Realisatie van de natuurbeheertypen N05.01 Moeras, N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, N13.01 Vochtig weidevogelgrasland, N04.01 Kranswierwateren en N04.02 Zoete plas geldt als beleidsopgave (Natuurbeheerplan).
- Ligging aansluitend op natuurgebieden Ruygeborg I, Groene Jonker en nabij Nieuwkoopse Plassen biedt kansen om de gebieden te koppelen en een complex van natuurgebieden te vormen. Dit kan door aan te sluiten bij de aanwezige/oorspronkelijk natuurwaarden in het plangebied en in de omliggende natuurgebieden.
- Een bijdrage leveren aan het behalen van de Natura 2000-doelen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Dit kan door het verruimen broedgebied of foerageergebied om populaties robuuster te maken en het bieden van migratiemogelijkheden voor diverse soorten, zover dit aansluit bij de beheertypen.
    - Het plangebied wordt zo ingericht dat het een verbinding vormt tussen de Groene Jonker en de Nieuwkoopse Plassen voor de Natura 2000-soorten waarvoor de Nieuwkoopse Plassen & De Heack als Natura 2000-gebied is aangewezen: meervleermuis, noordse woelmuis, bittervoorn en kleine modderkruiper, zwarte stern, zwartkopmeeuw, purperreiger, roerdomp, rietzanger, snor, grote zilverreiger en draagt bij aan het versterken en uitbreiden van hun leefgebied.
    - Het plangebied wordt zo ingericht dat het een vergelijkbare verbinding vormt voor de volgende soorten: waterspitsmuis, otter, ringslang, heikikker, rugstreeppad, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker.
    - De functie voor weidevogels kan worden versterkt en gericht op: gele kwikstaart, graspieper, grutto, krakeend, slobeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, zomertaling, kemphaan. Dit zijn kritische soorten. Natuurlijk profiteren ook minder kritische soorten zoals de kievit, van de inrichting,
- Huidige natuurwaarden zijn aanwezig in de vorm van weidevogels. Deze zitten met name in de (voormalige) onderbemalingen ten noorden van de wetering op het eigendom van Natuurmonumenten.
- Naar aanleiding van ervaringen in Ruygeborg I geen hoge botanische doelen nastreven omdat deze qua bodemchemie niet haalbaar blijken.
- Bodemtypen, in het plangebied komen met name moerige gronden op klei voor en langs de zuidrand veengronden met een kleiige moerige eerdlaag op klei.
- Aanwezigheid van kattenklei, ontgravingen moeten zodanig worden uitgevoerd dat kattenklei niet aan maaiveld komt. Dit om verzuring te voorkomen. Katteklei waar het grondwater doorheen stroomt draagt wel bij aan de verbetering van de waterkwaliteit.
- Uitgangspunt van het watergebiedsplan van Rijnland is om in droogmakerijen (zoals het plangebied) de peilen niet te verlagen vanwege het risico op vergroten van kwel en opbarsting.
- Verhoging van het peil kan waar mogelijk worden ingezet om maaivelddaling en opbarstrisico te voorkomen.

- Het watersysteem binnen het plangebied is geen KRW-waterlichaam, wel heeft Rijnland als beleid om de waterkwaliteit binnen het beheergebied te verbeteren.
- Optimaliseren van het watersysteem voor een natuurfunctie (door het creëren van een natuurpeilvak) met als doel de waterkwaliteit te verbeteren ten behoeve van de natuurbeheertypen.
- De kweldruk in de noordoosthoek van het plangebied is groot en kan worden benut. Elders binnen het peilvak waarin het plangebied ligt, is deze druk veel lager.
- Op dit moment bestaat het plangebied uit natuur- en landbouwgronden.
- De eigendomssituatie, 62 ha is in eigendom van Natuurmonumenten, ruim 80 ha is in eigendom van verschillende particuliere eigenaren. De overige 5 ha is in eigendom van de gemeente Nieuwkoop, Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

6.2 Vanuit de aandachtspunten en wensen (consultatie)

Vanuit de consultaties van gebiedspartijen worden de volgende principes en bouwstenen voor de inrichting als wenselijk geacht:

Vanuit landschap

- kenmerkende verkaveling blijft in het ontwerp voor Ruygeborg II behouden.
- watergangen die haaks op de Noordenseweg en de Hogedijk staan blijven ook bij ingrepen in het gebied visueel doorlopen de open polder in
- de openheid van het landschap blijft behouden. Hoger opgaande beplanting blijft beperkt tot de achterkant van het bebouwingslint.

Vanuit recreatie

- bieden van een goed startpunt van een route door Ruygeborg I en II.
- verbinden van Ruygeborg I (het TOP-opstappunt) met de Groene Jonker via Ruygeborg II.
- op bijzondere plekken uitzichtpunten en vogelkijkvoorzieningen toevoegen, die de beleefbaarheid van het gebied vergroten.
- verbindende route door Ruygeborg is goed toegankelijk – niet alleen een zompig laarzenpad!
- ommetjes door het gebied mogelijk maken.
- verbeteren van de recreatieve ontsluiting en beleving van Ruygeborg I door recreatieve structuren met die in Ruygeborg II te verbinden (ontsluiting zowel te voet als per fiets).

Vanuit waterhuishouding

- Bij ontgravingen rekening houden met het opbarstingsrisico.
- vanuit het waterbeheer zijn er mogelijkheden voor groei van de kwaliteitsdoelstelling.
- In het ontwerp wordt het watersysteem niet te veel versnipperd.

Vanuit landbouw

- Agrarische bedrijvigheid (in de vorm van medegebruik) blijft zoveel mogelijk behouden in het gebied.
- De overlast voor boeren (in de omgeving) door vernatting (aantrekkende werking voor ganzen, waterkwaliteit) wordt zoveel mogelijk beperkt.

Vanuit natuur

6.3 Er is aandacht voor de waterkwaliteit in het plangebied door rekening te houden met de invloed van landbouwkundige activiteiten op de waterkwaliteit en door in te spelen op de aanwezigheid van kwel in de noordoost hoek.

7 Literatuur

Bal, D., H.M. Beije, M. Fellinger, R. Haverman, A.J.F.M. van Opstal en F.J. van Zadelhof, 2001. Handboek Natuurdoeltypen: Tweede, geheel herziene editie. Expertisecentrum LNV, Wageningen.

Boon, L., 2011. Weide- en akkervogelonderzoek polder tussen Nieuwkoop en Noorden, gemeente Nieuwkoop. Ecoresult rapportnummer 20110901. In opdracht van Natuurmonumenten.

Broek, T. van den, G. Frapporti, R. van de Vliet, A.A. Veldhuizen & N. van Barneveld, 2002. Onderzoek naar mogelijkheden voor waterretentie in Nieuwkoop-Zevenhoven in combinatie met natuurontwikkeling. In opdracht van Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap De Oude Rijnstromen.

Broek, T. van den, 2015. Verkenning randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling Ruygeborg II. Memo Royal HaskoningDHV. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Dienst Landelijk Gebied, 2008. Inrichtingsplan Ruygeborg, Den Haag.

Dienst Landelijk Gebied, 2010. Ruimtelijke onderbouwing Ruygeborg; Ruimtelijke onderbouwing voor de 1e fase van de realisatie van EHS Nieuwe Natuur tussen Nieuwkoop en Noorden. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Gemeente Nieuwkoop, 2005. Bestemmingsplan Landelijk gebied.

Gemeente Nieuwkoop, 2015. Voorontwerp bestemmingsplan Landelijk gebied Nieuwkoop. NL.IMRO.0569.bpNKPLandelijkgebi-vo01.

Hoogheemraadschap van Rijnland, 2010.Watergebiedsplan Nieuwkoop en omstreken – inventarisatierapport.

Hoogheemraadschap van Rijnland, 2011. Watergebiedsplan Nieuwkoop en omstreken - samenvatting

Hoogheemraadschap van Rijnland, 2013. Peilbesluit Polder Nieuwkoop en Noorden

Hoogheemraadschap van Rijnland, 2016. Waterbeheerplan 2016-2021; Waardevol Water. Vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 9 maart 2016 versie: 5.1

Provincie Zuid-Holland. Natuurbeheerplan 2016. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten april 2015

Provincie Zuid-Holland. Visie ruime en mobiliteit. Vastgesteld door Provinciale Staten 9 juli 2014

Provincie Zuid-Holland. Gebiedsprofiel Hollandse Plassen. Vastgesteld door GS 29 mei 2012

Provincie Zuid-Holland. Natuurgebiedsplan De Venen-Bodegraven Noord. 2003

Provincie Zuid-Holland. Streekplan Zuid-Holland Oost. 2002

Stikboka, 1969. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 31W

Stiboka / Rijks Geologische Dienst, 1977. Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000

Stuurgroep de Venen, 1998. Plan van Aanpak De Venen.

Verkleij, B., 2015. Gebiedsbeheerplan Zuid-Holland 2016-2021. Collectief Agrarische Natuurvereniging De Hollandse Venen.

Internet:

Cultuurhistorische Atlas: http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs

Portaal Natuur en Landschap:
http://bron.portaalnatuurenlandschap.nl/CollectiefBeheerPlan/BeheerEenheden?SubsidieJaar=2015

Bijlage 1

Verslaglegging van de consultaties van de gebiedspartijen

Royal HaskoningDHV

RAPPORT

Gebiedsconsultatie voor Verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II

Klant: Provincie Zuid-Holland

Referentie: RDCB_D6683_R002_D01

Datum: 30 november 2015

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

George Hintzenweg 85
3068 AX Rotterdam
Netherlands
Rivers, Deltas & Coasts
Trade register number: 56515154

+31 88 348 90 00 **T**
+31 10 209 44 26 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Gebiedsconsultatie voor Verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II

Ondertitel: Gebiedsconsultatie Ruygeborg II
Referentie: RDCB_D6683_R002_D01
01/Concept
Datum: 30 november 2015
Projectnaam: verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II
Projectnummer: BD6683
Auteur(s): Sylvia den Held en Tom van den Broek

Classificatie
Projectgerelateerd

Disclaimer
No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The quality management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001, ISO 14001 and OHSAS 18001.

Royal HaskoningDHV

Inhoud

1 Aanleiding en doel Error! Bookmark not defined.

2 Gebiedsconsultatie 2

2.1 Aanpak 2

2.2 Resultaat 2

2.2.1 Provincie Zuid-Holland, landschap 2

2.2.2 Provincie Zuid-Holland, natuur en reacreatie 3

2.2.3 LTO 5

2.2.4 Agrarische Natuurvereninging De Hollandse Venen 5

2.2.5 Natuurmonumenten 6

2.2.6 Gemeente Nieuwkoop 7

2.2.7 Hoogheemraadschap Rijnland 8

1 Inleiding

Het project Ruygeborg maakt deel uit van een ring van natuurprojecten rondom de Nieuwkoopse Plassen. Voor het gebied is de opgave natuurinrichting. Ruygeborg I is reeds uitgevoerd.

Dit project omvat de verkenning van de randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling in Ruygeborg II. Deze verkenning brengt het speelveld in beeld waarbinnen de verdere planontwikkeling plaats zal vinden. De verkenning wordt uitgewerkt in varianten, waarin de bandbreedte en bouwstenen worden onderzocht. Gestreefd wordt naar een eindresultaat dat wordt gedragen door alle gebiedspartijen en geschikt is voor communicatie met de streek.

Omdat de gebiedspartijen zich moeten herkennen in de bandbreedte die de Verkenning oplevert en draagvlak hier cruciaal is, zijn de gebiedspartijen geconsulteerd. Dit rapport bevat de verslagen van de gebiedsconsultatie.

2 Gebiedsconsultatie

2.1 Doel

Draagvlak is het sleutelwoord voor de Verkenning natuurontwikkeling Ruygeborg II. Om de procesmatige context scherp te krijgen zijn de gebiedspartijen geconsulteerd. De gebiedspartijen zijn gevraagd om hun belang, wensen e.d. met betrekking tot de ontwikkeling en toekomst van Ruygeborg II te benoemen. Dit mede om hun standpunten en posities beter te begrijpen. De volgende gebiedspartijen zijn geconsulteerd: Gemeente Nieuwkoop, Hoogheemraadschap van Rijnland, Natuurmonumenten, LTO, Agrarische Natuurvereniging De Hollandse Venen en Provincie Zuid-Holland. Consultatie van deze laatste dient met name om de natuurdoelen helder te krijgen en welke beleidsmatige documenten en aspecten hieraan ten grondslag liggen en om de ambities in het Gebiedsprofiel waaronder Ruygeborg II valt helder te krijgen.

2.2 Aanpak

De verschillende gebiedspartijen zijn in één op één gesprekken geconsulteerd door Tom van den Broek en Sylvia den Held. Bij de start van het gesprek is het doel van het project toegelicht en is beoogde het resultaat geschetst. Hierbij is benoemd dat er drie conceptvarianten worden uitgewerkt. Deze varianten geven de bandbreedte weer waarbinnen het uiteindelijke ontwerp zich zal begeven en biedt hiertoe derhalve de basis. De varianten zijn:

- optimaal en minimaal voor natuur(water);
- optimaal voor agrarisch medegebruik (bedoeld als mogelijkheden voor particulier of agrarisch natuurbeheer);
- optimaal voor recreatief medegebruik.

In de volgende paragraaf is op hoofdlijnen een verslag van de gebiedsconsultatie opgenomen, op volgorde waarin de consultatie plaats heeft gevonden.

De gebiedsconsultatie vormt, naast de uitgevoerde feitenanalyse, de input voor de gebiedsinventarisatie en analyse en vormt als zodanig een belangrijke bouwsteen voor de Verkenning Natuurontwikkeling Ruygeborg II.

2.3 Resultaat

2.3.1 Provincie Zuid-Holland, landschap

Gepsproken met: Isolde Somsen
Datum: 6 oktober 2015

Het beleidskader voor landschap is de kwaliteitskaart bij de structuurvisie. Het gebiedsprofiel is een uitwerking daarvan. De richtpunten van de kwaliteitskaart moeten worden meegenomen in de planvorming, afwijking is alleen mogelijk met goede argumenten. De gebiedsprofielen geven daarnaast een verdere uitwerking van de kwaliteiten van het gebied en tips hoe hier mee om te gaan.

De keuze voor deze locatie roept vragen op.

Aandachtspunt: niet alleen aandacht voor ecologie, maar ook voor recreatie, landschap en beleving.

Het plangebied ligt in een droogmakerij. Hier zou je een heel ander type natuur moeten ontwikkelen dan in de naastgelegen plassengebieden. Behandel de droogmakerij als één geheel (qua beeld, gebruik, logica), zonder een hard onderscheid tussen natuurgebied en de rest van de droogmakerij. Geef aandacht aan de

randen en de relatie met bebouwing. Hoe kom je in het gebied? Laat bijvoorbeeld een wandelpad beginnen bij bebouwing, zodat omwonenden het gebied in kunnen. Zorg ervoor dat je een eenheid houdt, niet alleen vanuit landschap, maar ook vanuit gebruik (afsnijden noordelijke percelen). Hoe ga je om met Ruygeborg I met moerasnatuur?

Waarden in het gebied zijn:

- de hoge ligging van het lint en de dijk met een abrupte overgang van hoog naar het laaggelegen plangebied.
- De orthogonale structuren
- De moderne functionele inrichting met bewoning boven en erven beneden.

Waarom zou je hier niet kiezen voor een combinatie van agrarisch gebruik en natuurwaarden? Dit is een herkenbaar agrarisch cultuurlandschap. De waarden kan je gebruiken als aanleiding om differentiatie aan te brengen in het gebied, maar houdt het logisch. De watergangen kan je versterken als structuur. Maak bij opgaande beplanting duidelijke keuzes, bijvoorbeeld op erven en bij stadsranden.

Voor beleving: begrijpbaar landschap, logische routing, maak het boerenland toegankelijk (bijvoorbeeld lopen over boerenland (niet verhard) en over hekjes klimmen).

2.3.2 Provincie Zuid-Holland, natuur en reacreatie

Gesproken met: Annemiek Bijlmer, Joop Kooijman, David van Megen
Datum: 6 oktober 2015

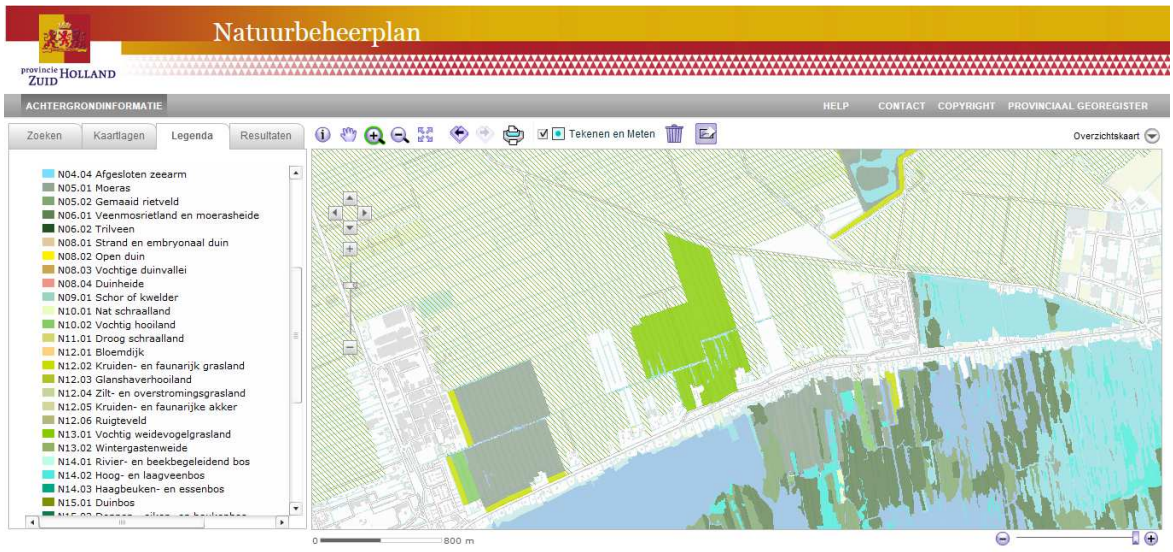
Recreatie
Belangrijk voor provincie is de koppeling tussen recreatieve routenetwerken en beleving van natuur, cultuurhistorie en landschap. Het kader hiervoor is het beleidsthema groen met groenbeleving.

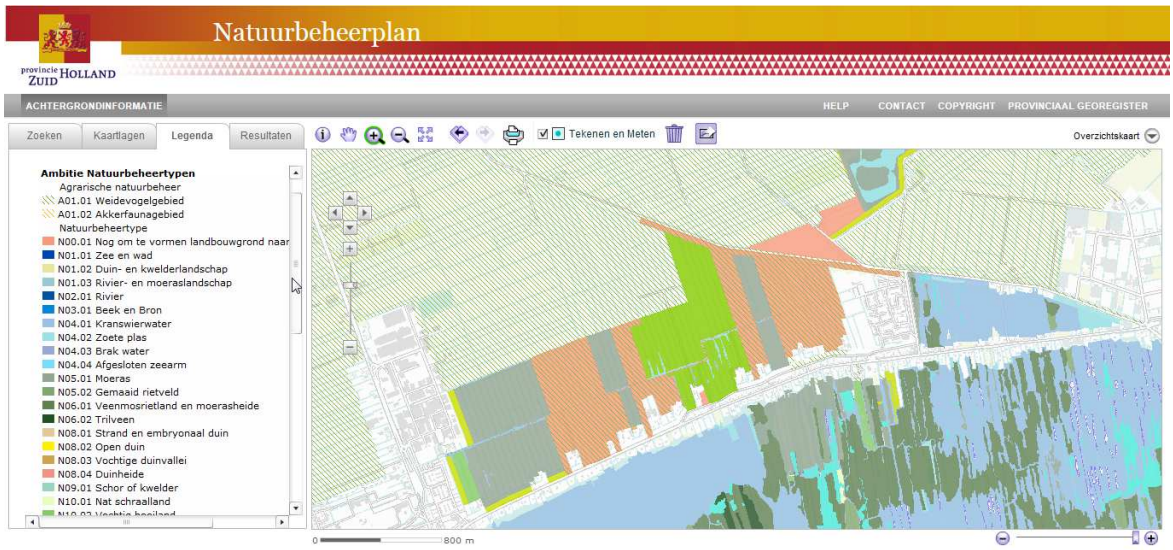
Provincie streeft voor ontwikkelingen als Ruygeborg II naar zoveel mogelijk recreatieve ontsluiting (met zonering). In de omgeving van het plangebied liggen routes van het fietsknooppuntennetwerk en het wandelroutenetwerk. RHDHV vraagt de bestanden op. Zijn er mogelijkheden om deze netwerken te versterken of beleving te verbeteren? Daarnaast ligt er een TOP locatie, hier kan bij worden aangehaakt.

Provincie is niet sturend in gewenst aanbod van recreatieve voorzieningen, dat moet vanuit het gebied komen. De natuurfunctie staat hier wel voorop. Natuur moet beleefbaar zijn. Er is ruimte voor particuliere initiatieven.

Ecologie
Waarom zitten de BBL percelen die de verbinding vormen met de Groene Jonker niet in de opdracht? Joop vraagt na bij Johan Meijer.

Er is enige onduidelijkerheid over de doelen in het gebied. Tijdens het overleg zijn weidevogelgrasland, kranswierwateren en nog om te vormen landbouw nar natuur genoemd. Op basis van het natuurbeheerplan (ambitiekaart) zijn de doelen: moeras, zoete plas, kranswierwater, vochtig weidevogelgrasland en nog om te vormen landbouw naar natuur. Hieronder zijn de kaarten met beheertypen en ambitie opgenomen (http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=natuurbeheerplan).

Deze locatie is gekozen omdat deze een bijdrage kan leveren aan het behalen van Natura 2000 doelen (zo aangegeven bij Commissie Jansen). In eerste instantie was het idee dat het plangebied abiotisch een bijdrage kon leveren (tegengaan kwel vanuit de plassen). De bijdrage zal ook biotisch zijn (verruimen broedgebied of foerageergebied om populaties robuuster te maken, migratiemogelijkheden).

Joop ziet natte as-achtige doelen voor zich zoals moerassen en schraalland. Net als bij de Meijegraslanden zou kunnen worden gekozen voor moerasontwikkeling zo ver mogelijk van de weg vanwege de beleving.

Qua soorten van N2000 kan worden gedacht een broedhabitat voor snor en rietzanger en foerageergebied voor purperreiger. In de praktijk zullen hier niet de meest ambitieuze doelen kunnen worden neergelegd. Waarschijnlijk blijven er agrariërs actief in het gebied en zal er sprake zijn van agrarisch natuurbeheer binnen het NNN. Het is de vraag hoe duurzaam dit is. De weidevogeldoelstelling zal dan op de terreinen met agrarisch natuurbeheer komen te liggen.

Met de gelden die beschikbaar zijn gekomen voor de inrichting en de afspraken die er zijn over het versterken van Natura 2000 doelen is er geen dwingend middel richting de stuurgroep.

2.3.3 LTO

Gesproken met: Bert Roest en Klaas Barendregt
Datum: 2 november 2015

Standpunt van LTO: hoe meer landbouwgrond over blijft, hoe beter. Anders vergaand agrarisch medegebruik.

Er zijn vragen over Ruygeborg I: is er geëvalueerd? Heeft het een aantrekkende werking voor ganzen (dat beeld is er)? Hoe is de waterkwaliteit? Zijn de doelen bereikt?

Inschatting van LTO is dat er interesse is voor agrarisch natuurbeheerpakketten. Boeren kunnen land goed gebruiken, zeker met het oog op fosfaatrechten. Ook voor jongvee interessant. Boeren kunnen door een combinatie van regulier agrarisch gebruik en natuurbeheer de omgeving positief beïnvloeden.

In vervolgfase boeren in en rond projectgebied benaderen om belangstelling voor agrarisch medegebruik en eventueel ruil van gronden te polsen en ideeën uit te wisselen.

Bij keuzes voor Ruygeborg II rekening houden met:
- Infectiedruk (distels, brandnetels);
- Ganzen en faunabeheerplan;
- Watersysteem en -kwaliteit.

Zorg voor goede communicatie en houd partijen op de hoogte.

2.3.4 Agrarische Natuurvereninging De Hollandse Venen

Gesproken met: Betty Blok en Dirk Blok
Datum: 2 november 2015

De ANV is erg succesvol. Bijna alle boeren binnen het gebied doen mee aan agrarisch natuurbeheer en zijn enthousiast. Het resultaat is een gebied met hoge aantallen weidevogels (100 broedparen/100 ha). Het beheer door de ANV is gericht op weidevogels. Het betreft de volgende typen: weidevogelgebied (weidevogelgrasland met rustperiode, weidevogelgrasland met voorweiden, landbouwgrond met legselbeheer en op enkele percelen kruidenrijk weidevogelgrasland), en akkerranden en slootkantenbeheer (uit eigen middelen). Binnen Ruygeborg II betreft het weidevogelgrasland met rustperiode en landbouwgrond met legselbeheer). Keuzes worden vaak last minute gemaakt. Bijvoorbeeld: op percelen met veel vogels kiezen voor latere maaidatum. De meeste vogels zitten op de percelen ten noorden van de wetering (niet bij de dijk).

Binnen het plangebied zijn agrarische beheerpakketten niet mogelijk op percelen met de bestemming natuur. Verschillende eigenaren doen aan agrarisch natuurbeheer: Koole, en pachters van gronden van Rijnland en BBL. Andere eigenaren hebben nog nooit meegedaan: Vermeij, Koot. Ook Kuijf doet niet mee. Van Koppen zit dicht tegen Noorden aan en sluit om deze reden geen contract voor 6 jaar. Binnen het projectgebied is het goed boeren.

De ANV heeft de indruk dat de gronden van NM te schraal zijn voor weidevogels en dat daardoor nauwelijks meer weidevogels voorkomen. Hierdoor is de indruk dat weidevogels vooral op agrarische percelen zitten. De oprukkende vos zorgt mogelijk voor minder vogels.

Aandachtspunten:

- langlopende contracten (6 jaar) zorgen ervoor dat een boer meer investeert in de grond.
- Percelen niet te nat, daar hebben boeren last van.
- Geen open water (moeras, ondiep water), dat trekt ganzen aan.

De ANV is niet positief over Ruygeborg I, het oogt rommelig en heeft een aantrekkende werking op ganzen. Het is wel mooi dat je nu een rondje kan lopen.

ANV kan niet duidelijk aangeven of er animo is om grond te ruilen. Mogelijk vormt de toegepaste verschraling van NM een beperking.

De ANV stuurt nader informatie over de beheerpakketten en weidevogeltellingen

2.3.5 Natuurmonumenten

Gesproken met: Martijn van Schie
Datum: 2 november 2015

De graslanden van NM zijn verpacht. Het zijn éénjarige contracten. Uitgifte gaat eenvoudig, het is aantrekkelijk voor een boer om grond te hebben.

De waarden in het gebied zitten in de slootvegetaties en de weidevogels. In het verleden kwamen in de sloten planten van vennen voor (schone kwel en aanwezigheid van katteklei). Dat is met het agrarisch gebruik niet meer het geval. Wel komen lokaal nog drijvend fonteinkruid, groot blaasjeskruid en mogelijk kleine egelskop voor. Hier is geen ruimtelijk beeld van. Verder komen in de sloten kleine modderkruiper en bittervoorn voor.

Enkele jaren geleden kwamen nauwelijks weidevogels voor. NM heef de onderbemaling op een deel van de percelen aangepast, waardoor deze natter zijn geworden. Hierdoor zijn er binnen 2 jaar veel weidevogels gekomen (5-20 paar grutto's en equivalent tureluurs en kieviten, verder slobeend). NM maakt geen onderscheid tussen broedgebied en kuikenland. Alle percelen worden als kuikenland ingericht, maar dat sluit niet uit dat hier ook wordt gebroed. De helft van de percelen wordt uit voorzorg beweid in het broedseizoen. Dit zorgt weliswaar voor lagere aantallen weidevogels, maar houdt ook de vegetatie voldoende open als op andere percelen het gras snel en hard groeit.

Op het perceel van particuliere eigenaar Koot blijft de onderbemaling. Op de naastgelegen percelen van NM wordt deze gestopt (kan gezien hoogteligging).

Uit ervaringen in Ruygeborg I blijkt dat afgraven tbv botanische doelen niet slaagt.

Naar mening van NM moet het gehele projectgebied worden ingezet ten gunste van natuur. NM ziet opties voor weidevogels en moeras (in beide gevallen moet het peil worden aangepast). Bij de toekomstige inrichting moet minimaal rekening worden gehouden met weidevogels. Er zou gewerkt kunnen worden met schillen; kerngebied voor weidevogels; opengebied en in de randen moeraselementen inbouwen (AHN als basis gebruiken bij keuzes). NM geeft ook aan dat op gronden ten zuiden van de wetering nauwelijks weidevogels zitten.

De locaties met kwel zijn de plekken waar in de huidige situatie groot blaasjeskruid voorkomt. Benut de goede waterkwaliteit in het gebied en breng kwellocaties en groeiplaatsen bijzondere planten in beeld. Nou, dit klopt op hoofdlijnen wel, maar het is voor mij in eerste instantie wat mistig wat de mechanismen allemaal zijn; kwel heeft zijn invloed, maar dichtbij de wellen is de waterkwaliteit niet het beste. Hier zou een goede ecologische analyse aan ten grondslag moeten liggen.

In de Groene Jonker is de noordse woelmuis aangetroffen. Ruygeborg kan voor deze soort een verbinding vormen.

NM staat open voor ruil van gronden.

Aandachtspunten:

- bij inrichting al rekening houden recreanten. Bijvoorbeeld combinatie recreanten en weidevogels kan worden verbeterd door langs routes een brede sloot te leggen.
- De hoge bemestingsgraad beïnvloedt de waterkwaliteit, neem dit mee bij implementatie van agrarisch medegebruik.

2.3.6 Gemeente Nieuwkoop

Gesproken met: Gert-Jan Pieterse
Datum: 11 november 2015

De gemeente is al langer in gesprek met PZH over Ruygeborg II. De wethouder is erg betrokken bij het onderwerp. Tijdens een eerder overleg is naar voren gekomen dat Rob Ligtenberg van PZH mogelijk al in het gebied is geweest om met mensen te spreken. In verband met een goede communicaite is het belangrijk dit goed met elkaar af te stemmen Er is onduidelijkheid bij de gemeente over de stavaza ten aanzien van Ruygeborg II met name wat betreft de inrichting en communicatie.

Natuurontwikkeling in Ruygeborg II staat -onder voorwaarden- niet ter discussie, wel hoe deze natuur eruit moet zien.

De mening van gemeente Nieuwkoop:

- Gemeente is -onder voorwaarden- niet tegen natuurontwikkeling in Ruygeborg II.
- De inrichting van Ruygeborg I is niet in alle opzichten een succes. Het gebied is erg drassig en niet beleefbaar. Ruygeborg II moet geen vervolg worden van Ruygeborg I. Als het mogelijk is nog aanpassingen doen aan Ruygeborg I.
- Ruygeborg II moet beleefbare natuur zijn, zeker ook gezien de nabijheid van TOP Zevensprong.
- Te denken valt daarbij aan goed beloopbare paden en de mogelijkheid om in het gebied te zitten/verblijven.
- Ruyeborg II moet in de etalage, aansluitend bij de wens om meer mensen naar het gebied te halen.
- De Groene Jonker wordt duidelijk minder negatief gezien dan Ruygeborg I. Mogelijk vanwege de aantrekkelijke uitstraling, de grotere wandelpadenstructuur, banken, picknickplekken en meerdere ingangen. Er worden ook meer mensen gezien.
- Probleem met Ruygeborg I zit vooral in de moerasnatuur, die als wildernis wordt gezien en wat niet uitnodigt om het gebied in te gaan.
- Let op aantrekkende werking van ganzen, het landbouwbelang speelt ook mee.

In het voor ontwerp bestemmingsplan is een wijzingsbevoegdheid opgenomen voor de percelen binnen Ruygeborg II van agrarisch met waarden naar natuur.

Aandachtspunten:

- Goede communicatie en informatie voor bestuurders en inwoners
- Als er stukken naar bestuurders gaan, werk dan ook met sfeerbeelden om visueel te ondersteunen hoe het gebied er na de inrichting uit komt te zien.

Gemeente Nieuwkoop werkt binnen de Rijn- en Veenstreek aan een toekomstvisie/meerjarenprogramma, gericht op natuur, landschap, recreatie, toerisme en water. Met Twijnstra & Gudde worden de iconen voor dit gebied in beeld gebracht. Mensen die iets betekenen voor de streek worden met elkaar verbonden en uitgenodigd met initiatieven te komen. Het plan richt zich daarnaast op uitbreiding van het recreatienetwerk en TOP's. Het plan is erop gericht mensen naar de streek te halen, ze overhalen iets uit te geven en eventueel overnachten. De Groene Jonker draagt hier aan bij, het is een goede stapsteen. Ruygeborg II zou dat ook moeten doen. Het gebied moet goed worden ontsloten, aantrekkelijk zijn voor bezoekers en een bijdrage leveren aan beleving van de natuur (mensen verleiden om de natuur in te gaan). Iconen die in beeld zijn: water (toegangspoort voor het gebied), landschap met molens, water en lintbebouwing, verkaveling, natuur, gastvrijheid, bloemrijke bermen, cultuurhistorie (waterlinie, limes), aansluitend bij het gebiedsprofiel.

Mogelijkheden qua inrichting:

- verkavelingsstructuur moet herkenbaar blijven, zoals in de Groene Jonker waar in de rietvelden de oude verkaveling en het oorspronkelijke slotenpatroon terug te zien is.
- Zorg dat het gebied er vanaf de weg aantrekkelijk uitziet (visitekaartje). Het is niet precies duidelijk wat aantrekkelijk is. Baggervelden en riet niet, bloemrijk grasland wel.
- Er is winst te behalen door de aantrekkelijkheid van Ruygeborg I te vergroten (paden doortrekken, weghalen van nattigheid op enkele plaatsen).
- De gemeente is trots op de natuur die ze heeft en zet in op beleefbaarheid door bijvoorbeeld ontwikkelen van bloemrijke bermen en wandelpaden.
- Vogels zijn belangrijk voor beleving, evenals bloemrijke graslanden die herkenbaar zijn. Het geheel aan vogels, open water, routes, paden en rondvaarten (Nieuwkoopse plassen) spreekt de gemiddelde bezoeker aan.
- De Groene Jonker wordt erg gewaardeerd, ook door specialisten. Dat zou in Ruyeborg II ook kunnen, maar het gebied moet ook aantrekkelijk zijn voor de gemiddelde bezoeker (er aantrekkelijk uitzien).

Het perceel van gemeente Nieuwkoop naast Ruygeborg II is voor woningbouw.

2.3.7 Hoogheemraadschap Rijnland

Gesproken met: Peter Groen
Datum: 11 november 2015

Er is een nieuw peilbesluit en watergebiedsplan. Voor het gehele gebied zijn onderbemalingen collectief gewijzigd. De vergunning zijn afgegeven of in het proces. Als daar meer informatie over nodig is, kan dat worden opgevraagd bij HHR.

HHR heeft geen wateropgave voor het gebied; het systeem staat niet onder spanning. De wens van HHR is een robuust watersysteem. Het wegpompen van kwelwater vanuit de Nieuwkoopse Plassen wordt vanuit beheeroogpunt niet als probleem gezien.

Binnen Ruygeborg II liggen geen KRW waterlichamen. Ook buiten KRW waterlichamen heeft HHR de wens om de waterkwaliteit te verbeteren. Dus ook voor Ruygeborg geldt dat wanneer hier de kwaliteit toeneemt, de druk elders afneemt. Gedacht kan worden aan opzetten van peilen om veenafbraak tegen te gaan en waterkwaliteit te verbeteren.

Wijzigen van het peil is mogelijk als de functie van (een deel van) het gebied wijzigt.

Er is een opbarstingsrisico in Ruygeborg II. Nieuwe wateren moeten niet te diep worden gegraven. In beginsel zou de diepte van de huidige slootbodems een grens zijn, dieper of breder water vormt een risico en zal op effecten moeten worden nagegaan.

Opbarsting vormt voor HHR een risico omdat het watersysteem wordt aangetast.

Bijlage 2

Functionele natuurbeheertypen voor het leefgebied van de doelsoorten

Royal HaskoningDHV

Beheertypen		relevante Natuurdoeltypen binnen Beheerttype op basis van vertaaltabel van Ndt naar Bt index Natuur en Landschap		doelsoorten Ruygeborg II (N2000 en overig) aan Ndt gekoppeld op basis van Bijlagen deel II bij PAS-herstelstrategieen***	doelsoorten Ruygeborg II (N2000 en overig) aanvullend aan Ndt gekoppeld op basis van expertkennis***	Beheertype functioneel voor de volgende doelsoorten
naam	code	naam	code			
Kranswierwater*	04.01	Geisoleerde meander of petgat	3.17	otter (a), waterspitsmuis (va), ringslang (a), heikikker (v), rugstreeppad (va), gevlekte witsnuitlibel (va), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va), zwarte stern (va), zwartkopmeeuw (va), purperreiger (a), roerdomp (a), grote zilverreiger (a)	slobeend (av), krakeend (a), meervleermuis (a), groene glazenmaker (va)	otter (a), waterspitsmuis (va), meervleermuis (a), ringslang (a), heikikker (v), rugstreeppad (va), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va), zwarte stern (a), purperreiger (a), roerdomp (a), grote zilverreiger (a), slobeend (a), krakeend (aw), gevlekte witsnuitlibel (va), groene glazenmaker (va)
		Gebufferde sloot	3.15	ringslang (a), rugstreeppad (va), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va)	slobeend (av). purperreiger (a),grote zilverreiger (a)	
Zoete Plas	04.02	Geisoleerde meander of petgat	3.17	otter (a), waterspitsmuis (va), ringslang (a), heikikker (v), rugstreeppad (va), gevlekte witsnuitlibel (va), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va), zwarte stern (va), zwartkopmeeuw (va), purperreiger (a), roerdomp (a), grote zilverreiger (a)	slobeend (av), krakeend (a), meervleermuis (a), groene glazenmaker (va)	otter (a), waterspitsmuis (va), meervleermuis (a), ringslang (a), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va), zwarte stern (va), zwartkopmeeuw (a), purperreiger (a), slobeend (av), krakeend (avw), grote zilverreiger (a)
		Kanaal en vaart	3.19	otter (a), waterspitsmuis (va), ringslang (a), bittervoorn (va), kleine modderkruiper (va), purperreiger (a)	meervleermuis (a), slobeend (av), krakeend (av), grote zilverreiger (a)	
Moeras	05.01	Moeras	3.24	noordse woelmuis (a), otter (a), waterspitsmuis (a), zwarte stern (va), zwartkopmeeuw (va), purperreiger (va), roerdomp (va), rietzanger (va), snor (va), grote zilverreiger (va), grutto (a), tureluur (a), watersnip (va), zomertaling (va), ringslang (a), heikikker (a), rugstreeppad (a), gevlekte witsnuitlibel (va)	slobeend (av), kemphaan (a)	noordse woelmuis (va), otter (va), waterspitsmuis (a), ringslang (a), heikikker (aw), rugstreeppad (a), zwarte stern (va), zwartkopmeeuw (va), purperreiger (va), roerdomp (va), rietzanger (va), snor (va), grote zilverreiger (va), grutto (a), tureluur (a), kemphaan (a), watersnip (va), zomertaling (va), slobeend (a), gevlekte witsnuitlibel (va)
		Natte strooiselruigte	3.25	noordse woelmuis (va), otter (va), waterspitsmuis (a), purperreiger (a), roerdomp (a), rietzanger (va), snor (va), grote zilverreiger (a), watersnip (va), ringslang (va), heikikker (aw), gevlekte witsnuitlibel (a)		
Kruiden- en faunarijk grasland**	12.02	glanshaverhooiland van het zand- en veengebied	3.38a	noordse woelmuis (va), waterspitsmuis (va), grutto (va), ugstreeppad (a), tureluur (a), veldleeuwerik (va)	graspieper (va), gele kwikstaart (va)	noordse woelmuis (va), waterspitsmuis (va), grutto (va), tureluur (va), veldleeuwerik (va), graspieper (va), gele kwikstaart (va), veldleeuwerik (va)
		Kamgrasweide van het zand- en veengebied	3.38b	noordse woelmuis (va), waterspitsmuis (va), grutto (va), tureluur (a), veldleeuwerik (va)	graspieper (va), gele kwikstaart (va)	
Vochtig weidevogel-grasland	13.01	Nat, matig voedselrijk weidevogelgrasland	3.32c	noordse woelmuis (va), otter (a), grutto (va), tureluur (va), veldleeuwerik (va), zomertaling (va), zwarte stern (a), roerdomp (a), rietzanger (a), watersnip (va), ringslang (a), heikikker (va), rugstreeppad (va), gevlekte witsnuitlibel (a)	graspieper (va), gele kwikstaart (va), kemphaan (va)	noordse woelmuis (va), waterspitsmuis (va), otter (a), ringslang (a), heikikker (va), rugstreeppad (va), grutto (va), tureluur (va), veldleeuwerik (va), zomertaling (va), zwarte stern (a), roerdomp (a), rietzanger (a), watersnip (va), graspieper (va), gele kwikstaart (va), kemphaan (a), gevlekte witsnuitlibel (a)
		Bloemrijk weidevogelgrasland van het zand- en veengebied	3.38c	noordse woelmuis (va), otter (a), waterspitsmuis (va), grutto (va), tureluur (a), veldleeuwerik (va)	graspieper (va), gele kwikstaart (va)	
* Ndt 3.18 uit index hier weggelaten want niet kenmerkend voor projectgebied						
** Ndt 3.32a uit index hier weggelaten want niet kenmerkend voor projectgebied						
*** typering leefgebied adhv NDT systematiek: v= voortplanting; a= foerageren, slapen en schuilen; w= winterrust						